

Utlåtande 2017:5 RI (Dnr 119-1401/2015)

Vision 2040 – Ett Stockholm för alla

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Vision 2040 – ett Stockholm för alla godkänns, bilaga 2 till utlåtandet.
2. Kommunstyrelsen ska beakta Vision 2040 vid upprättande av förslag till budget.
3. Samtliga nämnder ska utgå från Vision 2040 i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet av strategiska planer.
4. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att utgå från Vision 2040 i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet av strategiska planer.
5. Uppföljning av Vision 2040 – Ett Stockholm för alla ska ske inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).
6. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta förslag till hållbarhetsmål för att följa genomförandet av Vision 2040.
7. Kommunstyrelsen ska utarbeta en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Kommunstyrelsen beslutar, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

Stadsdirektören ska ta fram en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Våren 2007 fattade kommunfullmäktige beslut om en långsiktig vision för ett Stockholm i världsklass år 2030. Visionen hade tagits fram i ett brett samarbete mellan förvaltningar och bolag inom staden under åren 2005-2007. Utgångspunkten var ett antal framtidsanalyser av Stockholms utveckling och Territorial Reviews Stockholm, där OECD utvärderade regionens styrkor och utmaningar. Vision 2030 innehöll följande tre övergripande teman för Stockholms utveckling.

- Mångsidig och upplevelserik
- Innovativ och växande
- Medborgarnas Stockholm

Utifrån ett uppdrag från kommunfullmäktige började stadsledningskontoret hösten 2012 att arbeta fram ett förslag till en reviderad Vision 2030. Våren 2014 remitterades detta förslag till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Förslaget behandlades dock inte av kommunfullmäktige. I stadens budget för år 2015 angavs att stadens övergripande vision skulle revideras med utgångspunkt i det remitterade ärendet samt kommunfullmäktiges nya mål.

Kommunfullmäktige beslutade den 19 oktober 2015 att godkänna Vision 2040 – Ett Stockholm för alla. Detta beslut upphävdes dock av förvaltningsrätten i Stockholm den 31 oktober 2016, med hänvisning till att ärendet inte har beretts i enlighet med 5 kap. 26 § i kommunallagen. Förslaget till Vision 2040 har enligt domen inte remitterats som ett nytt ärende till stadens berörda nämnder, utan utgår från den tidigare revideringen av Vision 2030 och de långsiktiga mål som framgår av kommunfullmäktiges budget för 2015. Det förslag till Vision 2040 – Ett Stockholm för alla, som godkändes av kommunfullmäktige hösten 2015 redovisas därför på nytt i detta ärende, mot bakgrund av domen i förvaltningsrätten.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret och remitterats till samtliga facknämnder, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, som har vidareremitterat till samtliga dotterbolag och rådet till skydd för Stockholms skönhet. Revisionskontoret och valnämnden avstår från att svara på remissen. Dessutom har Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) inkommit med svar.

Arbetsmarknadsnämnden ser ett behov av stödmaterial för att kommunicera visionens budskap på alla nivåer i förvaltningens verksamheter.

Exploateringsnämnden har deltagit i det förberedande arbetet med visionen och har inga ytterligare synpunkter.

Fastighetsnämnden anser att Vision 2040 ligger väl i linje med kontorets arbete.

Idrottsnämnden anser att föreningslivets betydelse för framför allt barn och ungdomars motionerande skulle kunna lyftas fram ytterligare i visionen.

Kulturnämnden delar visionens delmål, men vill ytterligare betona kulturens viktiga roll för barn och unga och att de får en nära samhörighet med sin egen stad, en känsla för Stockholm.

Kyrkogårdsnämnden anser att vården och utvecklingen av stadens unika kulturvården i samklang med stadens utveckling bör lyftas in i visionen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden menar att det kan finnas anledning att se över om det behövs en uppdatering när kommunstyrelsen lägger fram förslaget på nytt till kommunfullmäktige.

Servicenämnden stödjer förslaget och bedömer att det omfattar de viktigaste områdena när det gäller framtiden för medborgarna och stadens utveckling, men menar att staden bör utveckla en mer aktiv förvaltning av visionen jämfört med tidigare.

Socialnämnden delar uppfattningen att det finns tydliga fördelar med att Stockholms stad fattar beslut om en reviderad vision som anger den långsiktiga riktningen för stadens utveckling.

Stadsbyggnadsnämnden konstaterar att Vision 2040 är en av de viktigaste utgångspunkterna för stadens arbete med uppdateringen av översiktsplanen.

Trafiknämnden ställer sig i stort positiv till visionen och anser att en vision hjälper till att skapa tydlighet kring hur de politiska prioriteringarna för staden ser ut.

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslaget men anser att vissa begrepp och formuleringar kan förtydligas och ses över.

Äldrenämnden ställer sig positiv till förslaget till Vision för Stockholm 2040 och anser att den kommer att kunna tillämpas som strategi för den samlade målstyrningen av Stockholms stad.

Överförmyndarnämnden redogör i sitt remissvar för hur den väntade befolkningsökningen kommer att påverka nämndens verksamhet.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig bakom visionen vars innehåll och intentioner på ett gott sätt främjar en positiv framtida utveckling av Stockholm.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att man har delat upp visionen i fyra huvudteman som följer kommunfullmäktiges inriktningsmål då det skapar en tydlighet som gör det enklare att se samband mellan de initiativ och projekt som initieras inom stadsdelen och den långsiktiga, övergripande visionen för staden.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det är positivt med en gemensam vision som bidrar till en samsyn hos alla som arbetar i staden.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget till vision som på ett tydligt sätt speglar stadens ambition att skapa en mer jämlik och sammanhållen stad.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den föreslagna visionen som framhåller vikten av en sammanhållen stad där alla delar av staden är levande med bostäder, arbetsplatser och fungerande service.

Kungsholmens stadsdelsnämnd tycker att kopplingen till kommunfullmäktiges inriktningsmål och stadens styrning enligt ILS är bra.

Norrmalms stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget och anser att visionen är ambitiös och framåtsyftande.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att förslaget är väl skrivet och har en logisk struktur som följer kommunfullmäktiges fyra målområden och menar bland annat att förskolans betydelse kan framhållas mer, eftersom den är det första steget i utbildningssystemet och har visat sig ha positiv inverkan på barns utveckling, lärande och välbefinnande långt upp i skolåldern.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att förslaget är väl genomarbetat och innehåller goda ambitioner för Stockholms framtid och är positiv till förslaget.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att det är bra att kommunfullmäktige fattar beslut om en reviderad vision.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till vision 2040 – Ett Stockholm för alla, men saknar en målbild för kompetensförsörjningsområdet.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den nya långsiktiga visionen för staden och anser att det är bra att förslaget hålls på en generell nivå och på så sätt ger en ram och en övergripande riktning för ett lokalt utvecklingsarbete.

Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till stadens nya vision och dess utformning.

Östermalms stadsdelsnämnd konstaterar att nämnden under år 2016 arbetat i enlighet med det förslag som lämnas i remissen vilket innebär att vision 2040 – Ett Stockholm för alla har fungerat som riktningssivare för nämndens arbete under innevarande år, utifrån det beslut som fattades i fullmäktige redan under hösten 2015.

Stockholms Stadshus AB ställer sig positiv till ett fortsatt arbete utifrån Vision 2040 - Ett Stockholm för alla och anser att visionen har en tydlig och central roll i bolagens arbete med budget och verksamhetsplanering med nedbrytning på de fyra inriktningsmålen, mål för verksamhetsområdena, ägardirektiv för bolaget och bolagens egna mål, indikatorer och aktiviteter.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet instämmer i vikten av att staden arbetar med ovanstående inriktning, men önskar tydligare skrivningar om hur en genomtänkt politik för stadens gestaltning uppnår den eftersträlvade vackra och mångfacetterade staden.

Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) anser att det är beklagligt att staden väljer att inte samråda med funktionshinderorganisationerna i frågor som är av stadsövergripande karaktär och där funktionshinderperspektivet behöver beaktas systematiskt för att visionen om ett Stockholm för alla ska inkludera samtliga invånare.

Mina synpunkter

Vision 2040 är ett väl förankrat styrdokument som stadens verksamheter sedan år 2015 jobbar utifrån. De inriktningsmål som utgör visions grund har vid ett flertal tillfällen bekräftats av kommunfullmäktige i samband med budgetbehandlingen. Vision 2040 ansluter därtill tydligt till de ambitioner som Stockholms väljare gav uttryck för i samband med valet år 2014.

Med detta ärende konfirmeras visionen om ett Stockholm för alla. Ärendets handläggning fick kritik av förvaltningsrätten. Vi har därför beslutat att remitera ärendet för förnyad behandling. Efter att visionen nu har behandlats i nämnder och styrelser är det uppenbart att denna har ett mycket stort stöd i stadens verksamheter.

I några nämnder finns minoritetssynpunkten att staden bör gå tillbaka till vision 2030 och att denna förment skulle vara mindre politisk än den nu föreslagna visionen. Utöver att det inte kan vara vägen framåt att gå tillbaka till ett dokument och en inriktning som underkänts av väljarna i allmänna val är det i sak tveksamt påstående. De visionsdokument som togs fram år 2007 och sedan år 2013 var knappast fria från värderingar och processen var knappast öppen i förhållande till den dåvarande oppositionen och allmänheten.

I sak är det viktigt att staden jobbar vidare för att vara en stad för alla. För att det ska kunna uppnås är det centralt att jobba för:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm

- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Vision 2040

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås.
2. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att revidera Vision 2040 utifrån vad som anges nedan.

För en långsiktig positiv utveckling av Stockholm är det viktigt att formulera en tydlig långsiktig vision för staden, med målsättningar för i vilken riktning som Stockholm ska utvecklas inför framtiden. Det var av detta skäl som Alliansen 2007 tog fram Vision 2030, baserat på bland annat Framtidsutredningen 2007.

För att en långsiktig vision ska bli bärkraftig och få brett genomslag inte bara i stadens egna verksamheter utan i Stockholm i stort krävs en grundlig dialog och omsorgsfull beredning av visionens målsättningar. Vi kan konstatera att så inte var fallet när den socialdemokratiskt ledda majoriteten beslutade om stadens Vision för 2040. De remissvar som låg till grund för det beslut som kommunfullmäktige fattade i oktober 2015 avsåg inte den aktuella visionen utan revideringen av Vision 2030 som remitterades ett par år tidigare. En enig opposition påpekade redan hösten 2015 bristerna i beredningen av ärendet men detta ignorerades av den socialdemokratiskt ledda majoriteten. Konsekvenserna av detta ser vi nu när förvaltningsrätten beslutat att upphäva Vision 2040 med hänvisning till brister i ärendets beredning.

Förutom att ärendet inte beretts på ett korrekt sätt är det även uppseendeväckande att majoriteten väljer att hantera ett så viktigt ärende på detta sätt, inte minst mot bakgrund av de rödgrönrosa partiernas höga tonläge om bred demokratisk förankring. Det blir än en gång tydligt att den socialdemokratiskt ledda majoritetens retorik inte går i takt med den politiska praktiken. Lika tydligt är det att den socialdemokratiskt ledda majoriteten inte vinnlägger sig om långsiktighet i detta dokument. Genom att så tydligt politisera visionen och knyta den till målen i innevarande års budget väljer majoriteten fullt medvetet att ta risken att visionen upphävs vid ett kommande majoritetsskifte. Det är knappast ett långsiktigt ledarskap för Stockholms utveckling.

Vad avser visionens konkreta innehåll anser vi att det brister på flera punkter. På ett övergripande plan anser vi att hela perspektivet är felvänt. Det aktuella förslaget är ett dokument som endast fokuserar på staden som aktör och som har stadens interna organisation, inte stockholmarna, som utgångspunkt. Utblickar mot fristående samarbetspartner som kan bidra till att nå målen – ideella organisationer, näringsliv, akademi, civilsamhälle, övriga myndigheter och regionala aktörer – är få. Intrycket blir oundvikligen att den socialdemokratiskt ledda majoriteten ser stadens egen organisation som tillräcklig för att nå visionens mål. Det tror vi är ett allvarligt felslut som riskerar att leda till att visionen inte kommer att kunna nås.

Vi har en annan vision för Stockholm än de rödgrönrosa partierna. Vår vision om framtidens Stockholm tar sin utgångspunkt i den enskilda stockholmaren. Vi vill inrikta stadens verksamheter till att möjliggöra livschanser och tillvarata den dynamik som präglar en modern storstad i ett globalt sammanhang.

En modern storstad med möjligheter för alla

Vår vision för Stockholm är en modern, öppen, hållbar, trygg, tillåtande och framtidsinriktad stad där människor arbetar, där det finns en mångfald av människor, många företag och företagare samt en stad dit studenter från hela världen söker sig till regionens universitet och högskolor. Stockholm är en stad där människor vill bo och trivas, där människor känner tillit och framtidstro, där människor vill bilda familj och där människor vill bli gamla. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten ständigt utvecklas och där vi tar hand om de som behöver det offentliga hjälp. I Stockholm ska alla känna sig trygga. Vår utgångspunkt är alltid den enskilda stockholmaren.

Vi tror på människors förmåga, mer än på politikens, men är medvetna om politikens betydelse för att möjliggöra en god samhällsutveckling. Det personliga ansvaret kan aldrig ersättas av politiska beslut, däremot kan politiken hämma och inskränka möjligheterna för människor att skapa sina livschanser. Politiken får inte resa hinder för människors livsval utan behöver skapa förutsättningar för människor att söka de lösningar som passar dem bäst. Vi vill bevara, stärka och fortsätta att utveckla valfriheten. De avgörande besluten ska fattas av stockholmarna själva, oavsett om det gäller val av barnomsorg, skola och pedagogisk inriktning, vård- och omsorgsboende eller andra välfärdstjänster.

Stockholmarna ska ha frihet och möjlighet att förverkliga sina drömmar om ett bra liv. Därför ska politiken riva hinder och alltid sträva efter att förenkla för invånare och företag i relationerna med staden och tillvarata det civila samhällets dynamik och kreativitet. Det omgivande samhället är större än staden och staden måste samverka med övriga goda krafter i samhället för att säkra en positiv utveckling för Stockholm i framtiden.

Staden är till för stockholmarna och de enskilda stockholmarna ska stå i centrum för allt arbete i staden. Stadens service till stockholmarna ska vara av hög kvalitet, tillgänglig och miljövänlig. Myndighetsutövningen ska vara rättssäker och präglas av gott bemötande, likställighet mellan offentliga och fristående aktörer samt av effektiv

hantering. Det är stockholmarnas behov av arbete, utbildning, omsorg, bostäder, arbetsplatser och transporter som ska vägleda det växande Stockholm.

Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop. Såväl alla invånare som anställda i Stockholms stad ska bli bemötta med respekt och kunskap oavsett etnicitet, kön, ålder religion eller sexuell läggning.

Det finns ett starkt skydd mot våld i nära relationer, frihet från hedersförtryck och rätt för varje individ att fritt få välja hur och med vem man vill leva. Stockholm ska vara en fristad för människor som söker acceptans för sin person, sin livsstil, sina åsikter, sin kultur eller sin tro. I vårt Stockholm råder det nolltolerans mot diskriminering, och människor i behov av stöd får insatser i tid präglade av evidens och rättssäkerhet. Stockholm ska vara en öppen stad som bejakar människors olikhet och mångfald.

Arbetet för jämställdhet mellan pojkar och flickor, kvinnor och män ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Jämställdhetsuppdraget tar sikte på allas lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska som kulturella, såväl sociala som ekonomiska.

Att människor känner tillhörighet till samhället är en grund för deras fria utveckling, och tillit mellan människor har en aktivt brottsförebyggande inverkan. Trygghet är inte bara ett värde att värna om, utan en grundsten i det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer är trygga, säkra och välskötta. Det bidrar till att Stockholm är en trygg stad att växa upp och åldras i.

En hållbart växande storstad med dynamik, innovation och tillväxt

Stockholm ska vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet. Det är i täta städer med urbana miljöer som det finns goda förutsättningar för hållbara energisystem och transporter. Stadens eget miljöarbete i samarbete med invånare, näringsliv, akademi, organisationer och myndigheter ska göra Stockholm till en stad som visar möjligheterna med att växa och skapa tillväxt och samtidigt minimera utsläpp och skapa goda livsmiljöer. Stadens krav på hållbarhet utmanar andra och leder till innovationer och för nya jobb. Stockholm ska vara en hållbar stad med innovativa lösningar för en god livsmiljö, liksom en innovativ stad i teknikutvecklingens framkant.

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet. Vi vill bygga vidare på den trygga, tillåtande och framtidsinriktade staden, som så många älskar och allt fler väljer att bo i. Vi gör detta utifrån vår vision om att göra Stockholm till världens bästa stad att bo, leva och arbeta i – i dag, när vi år 2020 når en miljon invånare och vidare in i 2000-talet. Stockholm

ska byggas attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov. Stadens infrastruktur ska främja effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet.

Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Som kultur- och evenemangsstad ska Stockholm vara modern och ha en stark besöksnäring.

Kunskap är en enskild människas viktigaste redskap för att växa. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. I Stockholm når varje elev sin fulla potential då Stockholms skolor är de bästa i Sverige. Bildning och kunskap stärker den enskildes egenmakt, förmåga att orientera sig i samhället och fatta egna självständiga beslut. En lyckad skolgång är den bästa försäkringen mot framtida utanförskap. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få samma möjligheter att lyckas. I Stockholm ska vägen till arbete och kunskaper i svenska vara kort och människor ska vara självförsörjande.

All välfärdsverksamhet i Stockholms stad ska hålla en hög kvalitet, oavsett utförare. Stockholmarna ska vara trygga med att staden har rätt verktyg och metoder för att säkra kvaliteten. Vi vill att verktygen för kvalitetsuppföljning utvecklas för att än bättre säkerställa att stockholmarna får bästa möjliga service för sina skattepengar. Det viktiga för oss är god kvalitet, inte vem som är utförare. Stockholm ska helt enkelt ha en välfärd med hög kvalitet, valfrihet och mångfald.

Valfrihet i välfärden stärker individens makt och ska tillämpas på alla områden där så är möjligt. En mångfald av utförare ökar valmöjligheterna för individen och ger en bredare arbetsmarknad för personalen. Tyvärr ser vi nu hur såväl regeringen som majoriteten i stadshuset arbetar för att inskränka valfriheten genom förslag på vinstbegränsningar, och kommunaliseringar av välfungerande verksamheter.

Avslutningsvis ska Stockholm vara en ekonomiskt hållbar storstad för framtiden. Staden ska ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser, och skattemedlen ska användas effektivt till största nytta för stockholmarna.

Med utgångspunkt i denna övergripande vision för hur vi vill se Stockholm utvecklas för framtiden yrkar vi därför att Vision 2040 revideras i enlighet med vad som anförs ovan.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Vision 2040 – ett Stockholm för alla godkänns, bilaga 2 till utlåtandet.
2. Kommunstyrelsen ska beakta Vision 2040 vid upprättande av förslag till budget.
3. Samtliga nämnder ska utgå från Vision 2040 i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet av strategiska planer.
4. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att utgå från Vision 2040 i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet av strategiska planer.

5. Uppföljning av Vision 2040 – Ett Stockholm för alla ska ske inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).
6. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta förslag till hållbarhetsmål för att följa genomförandet av Vision 2040.
7. Kommunstyrelsen ska utarbeta en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Kommunstyrelsen beslutar, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

Stadsdirektören ska ta fram en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Stockholm den 18 januari 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I detta ärende redovisas ett förslag till en ny långsiktig vision för staden, Vision 2040 – Ett Stockholm för alla. Visionsförslaget utgår från den tidigare revideringen och de långsiktiga mål som framgår av kommunfullmäktiges budget. Visionen är nu, i likhet med budgeten, indelad i fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

I framtagandet av det nya förslaget till vision har även underlag från den sociala hållbarhetskommisionen använts. En analys av den förväntade utvecklingen fram till år 2040 har gjorts liksom en genomgång av styrkor och svagheter med den tidigare visionen.

Ökade kunskaper om social hållbarhet

Ett stort antal av fullmäktiges mål för verksamhetsområdena speglar de politiska ambitionerna att skapa en mer jämlik och sammanhållen stad. Det pågående arbetet i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm är därmed särskilt prioriterat med tydliga kopplingar till den långsiktiga visionen och dess utmaningar.

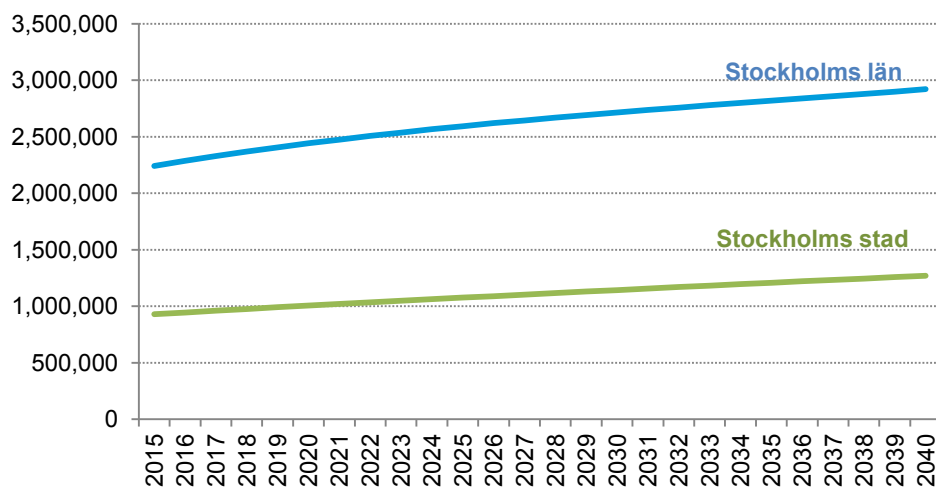
Kommissionen presenterade i juni 2015 en första rapport – *Skillnadernas Stockholm* – med syfte att ge en samlad bild av hur skillnader i livsvillkor i Stockholms stad har utvecklats över tid. Rapporten behandlar fem områden: Välbefinnande och hälsa, Uppväxtvillkor och utbildning, Arbete och försörjning, Boende och stadsmiljö samt Demokrati och trygghet.

För Stockholms stad som helhet visar rapporten på en positiv utveckling. Stockholmare lever allt längre, sysselsättningen ökar och inkomsterna stiger. Men samtidigt har skillnaderna mellan grupper och stadsdelar vuxit och på vissa områden har utvecklingen gått åt fel håll. Boendesegregationen ökar liksom skillnaderna mellan olika gruppers hälsa, utbildning och anknytning till arbetsmarknaden. Rapporten har ökat kunskapen om ojämlika förutsättningar i staden och har varit ett viktigt underlag i framtaganden av förslaget till ny vision.

Förutsättningar för Stockholm år 2040

Förslaget till ny vision blickar fram mot år 2040. Sedan den nuvarande visionen togs fram under åren 2006 och 2007, har omvärlden förändrats och därmed också stadens långsiktiga förutsättningar. Det mest tydliga är befolkningstillväxten som har gått betydligt snabbare än beräknat. Stockholm kommer att vara en miljonstad redan år 2020 och inte år 2030, vilket det tidigare visionsarbetet utgick ifrån. År 2040 beräknas Stockholms stads befolkning vara kring 1 270 000 invånare, samtidigt som folkmängden i länet närmar sig tremiljonersstrecket. Det innebär en befolkningsökning på nära 700 000 i länet där staden står för knappt hälften av ökningen.

Befolkningsutvecklingen i Stockholms stad och län fram till år 2040

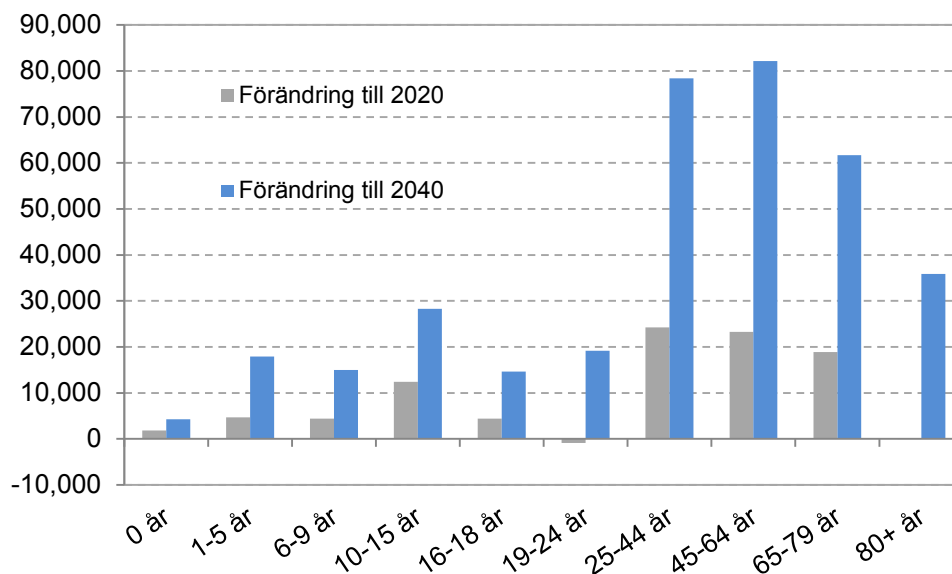

Källa: Sweco och TMR (Stockholms läns landsting)

Stadens befolkningsökning förklaras till största delen av ett fortsatt högt födelsenetto, det vill säga att det föds fler barn än vad det är invånare som dör. Födelsenettet väntas öka något från dagens nivå på 7 500 till omkring 10 000. Ökningen beror på att antalet kvinnor i barnafödande åldrar ökar. Även flyttnettet, det vill säga inflyttare minus utflyttare, väntas bidra till befolkningsökningen under hela perioden.

I stort sett alla åldersgrupper väntas öka under prognosperioden. Den demografiska utvecklingen innebär att dock att behoven kommer att växla över tid. En snabb ökning av antalet barn i början av prognosperioden innebär ett ökat behov av förskolor och skolor. I början av 2020-talet kommer fler personer upp i 80-årsåldern och därmed förväntas efterfrågan på äldreomsorg och äldreboenden öka.

Förändring av Stockholm stads befolkning till år 2020 och 2040 jämfört med år 2014

Källa: Sweco

Den snabba befolkningstillväxten skapar stora utmaningar för att planera framtidens Stockholm och tillgodose alla de olika behov och önskemål som dagens och morgondagens invånare har. Målet är ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart Stockholm år 2040, som ger alla stockholmare chansen att växa.

Stadens service behöver anpassas till en växande befolkning men också utvecklas för att svara mot de behov som invånarna förväntas ha år 2040. Medarbetare med rätt kompetens behöver rekryteras till alla verksamheter som finansieras av staden. Fler bostäder och lokaler för offentlig service samt kommersiella lokaler kommer att behövas. Samtidigt behöver Stockholms blå och gröna värden värnas och framkomligheten tryggas med en utbyggd kollektivtrafik och ett utbyggt gång- och cykelvägnät.

Viktiga utvecklingstendenser med utblick mot år 2040

Även omvärlden förändras. Påverkan från omvärlden ökar snabbt dels genom en ökande konkurrens om investeringar, kunskap och kapital och dels i form av ett snabbt ökande informationsflöde, digitalisering och influenser från omvärlden. Dessa allt snabbare förändringar behöver staden ha kunskap om och hela tiden anpassa sig till för att kunna ge medborgarna en så bra service som möjligt.

Stockholm är en attraktiv stad i en innovativ och stark region där det finns goda möjligheter till utveckling för både invånare, företag och andra organisationer. Stockholm är samtidigt en stad med tydliga sociala och ekonomiska skillnader. Under de senaste decennierna har skillnaderna i livsvillkor i vissa avseenden vidgats mellan stadsdelar och mellan olika befolkningsgrupper i Stockholm. De ökande skillnaderna utgör en stor utmaning för Stockholm på flera sätt. Forskning visar hur växande sociala skillnader bidrar till ökad social oro. Studier visar även att social och ekonomisk ojämlikhet påverkar ett samhälles allmänna välbefinnande och hälsa negativt. De växande skillnaderna är inte bara ett problem för socioekonomiskt utsatta grupper, utan något som påverkar alla stockholmare negativt. Genom att minska skillnader i livsvillkor kan välbefinnandet för alla stockholmare stärkas i ett växande Stockholm, samtidigt som konkurrenskraften stärks ytterligare.

Kompetensförsörjningsfrågor kommer alltmer i centrum och har starka kopplingar till en väl fungerande bostadsmarknad för alla. Konkurrensen om arbetskraft kommer med stor sannolikhet att öka på Stockholms arbetsmarknad. Att attrahera och behålla rätt kompetens är en framtidsfråga för stadens som arbetsgivare. En ny syn på vård- och serviceyrken är avgörande, likaså är det viktigt att höja statusen för de pedagogiska yrkena där rekryteringsbehovet är mycket stort.

Utbildning blir allt viktigare. De flesta elever och föräldrar i Stockholms stad är nöjda med sina skolor. Skolresultaten är också generellt sett bra i Stockholm, jämfört med övriga riket. Men med dagens kompetenskrävande arbetsmarknad är det viktigt att fler slutför sin grund- och gymnasieutbildning. Det är också viktigt att särskilt uppmärksamma pojkarnas svagare skolresultat.

Stockholm har Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknad. Trots det finns en betydande matchningsproblematik. Redan idag finns en uttalad brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden. En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är att utrikesföddas kompetens inte i tillräcklig omfattning tas till vara. Integration på arbetsmarknaden är en av de viktigaste frågorna för Stockholms utveckling och den framtida kompetensförsörjningen. Denna fråga kommer att bli särskilt aktuell under de närmaste åren, då de ovanligt stora grupper av nyanlända som kommit till Sverige under de senaste åren och som fått eller kommer att få uppehållstillstånd nu behöver komma ut på arbetsmarknaden.

Stockholm har idag ett brett utbud av utbildningar på högskolenivå och stockholmarnas utbildningsnivå stiger kontinuerligt. För att Stockholm ska bli en världsledande kunskapsregion behöver samverkan mellan högre lärosäten,

forskare, företag och offentlig verksamhet stärkas. Systemen för att ta till vara, utveckla och kommersialisera regionens innovationer behöver bli bättre.

En viktig förutsättning för att behålla Stockholms konkurrenskraft ligger i förmågan att vara en attraktiv stad för företag att starta och utvecklas i. Direktkontakten med företag sker oftast på lokal nivå. Företagens upplevelse av myndighetskontakten beror i hög grad på hur bemötandet och dialogen med kommunen fungerar. Servicen behöver bli effektivare, mer tillgänglig och reglerna mer tydliga.

Den starka befolkningsökningen har medfört en ökad efterfrågan på bostäder. Idag finns en stor brist på lägenheter, framför allt på små lägenheter och studentbostäder med rimliga hyror. Stadens mål för bostadsbyggande har därför reviderats upp till 140 000 nya bostäder till år 2030. Frågan om bostadsförsörjningen har fått en ökad prioritet i och med de nyanlända stockholmarna som nu behöver bostad.

När staden ökar takten i bostadsbyggandet kommer det att innebära att stadsmiljöerna i stora delar av staden förändras och förtätas. Det kommer att kräva en löpande och strukturerad dialog med stockholmarna om varför det byggs och hur det bäst bör göras för att skapa hög livskvalitet för boende, en god stadsmiljö och en hållbar stadsutveckling. Det finns en stor samstämmighet om att Stockholm bör värna de kvaliteter som finns idag och arbeta för en levande stad även utanför den centrala staden. Det är viktigt att sträva efter stadsdelar med blandade funktioner som boende, arbetsplatser, skolor, handel och service. Då blir stadsdelarna trygga och levande. En stor utmaning i den växande staden är också att via god planering säkra tillgången till kommunalt finansierad service liksom behovet av trivsamma offentliga miljöer såsom parker, grönområden och idrottsytor.

Stockholms stad har en lång tradition av att minska sin miljöpåverkan och har sedan år 1990 kunnat uppvisa en utsläppsminskning av växthusgaser med en fjärdedel. Staden har antagit ett mycket ambitiöst mål om att vara fossilbränslefritt år 2040. För att klara av detta behövs en mängd åtgärder och ett aktivt samarbete mellan privata och offentliga aktörer i Stockholmsregionen samt stockholmarna.

Erfarenheter av Vision 2030

I genomförandet av Vision 2030 framgår att det finns en rad erfarenheter av styrkor och svagheter med visionen och dess genomförande. Dessa erfarenheter har varit utgångspunkt för arbetet med ett förslag till ny vision.

Styrkor

- Vision 2030 är, enligt medarbetarenkäten, mycket väl känd hos stadens medarbetare. Stora delar av organisationen ställer sig positiv till att Stockholms stad har formulerat en långsiktig viljeinriktning för utvecklingen.
- Externa samarbetspartners uppskattar att staden har tagit fram en gemensam vision. En vanlig kritik är annars att kommuner saknar en samordnad hållning och att organisationerna är splittrade.
- Visionen har inordnats i stadens styrmodell genom att KF:s inriktningsmål med medellångt tidsperspektiv ska utgå från den långsiktiga målbilden. En lång rad styrdokument, som t.ex. översiktplanen, har fått en tydlig koppling till kommunfullmäktiges långsiktiga ambitioner.
- Visionens struktur med gemensamma teman i stället för en indelning i traditionella politikområden ger förutsättningar för en samsyn och en sammanhållen inriktning. Risken är i annat fall att olika intressenter enbart tar till sig de delar som de är direkt berörda av och att stuprörsperspektivet inte motverkas på det sätt som avsetts.

Svagheter

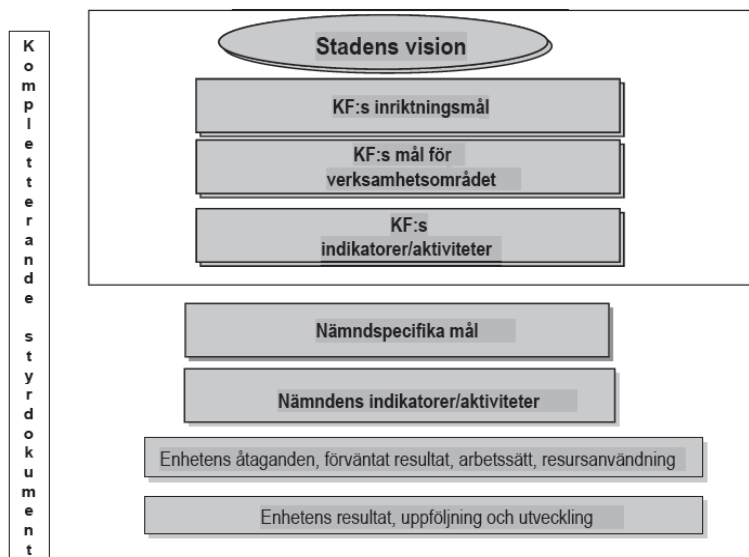
- Det har inte skett någon tillräckligt tydlig eller systematisk uppföljning av visionens genomförande, med undantag för vissa indikatorer och den samlade utvärdering som gjordes under år 2013. Det blir därmed svårt att visa på konkreta resultat av stadens visionsarbete, åtminstone i ett kortare tidsperspektiv.
- Förvaltningen av stadens visionsarbete har varit otydlig. Stadsledningskontoret har genomfört ett omfattande internt kommunikationsarbete, men det har inte funnits en organisation för samordning och utveckling av själva insatserna. Risken med detta är att genomförandefrågorna enbart diskuteras internt inom förvaltningar och bolag eller inom mindre utvecklingsprojekt och att samordningsvinster inte tillvaratas.
- Visionens innehåll har delvis upplevts som inte tillräckligt stringent i förhållande till fullmäktiges mål och stadens styrdokument vilket har medfört en otydlighet i styrningen.

Samband med andra budgetuppdrag

Visionen har en central roll i stadens styrsystem och det finns därmed många samband till andra budgetuppdrag.

Stadens styrning enligt ILS

Fullmäktiges mål på sikt ska enligt modellen ta sin utgångspunkt i visionens långsiktiga mål. Många av stadens kompletterande styrdokument har en direkt eller indirekt koppling till visionen. I många fall kan styrdokumentet ses som en precisering av visionen inom ett specifikt tematiskt område.

Exempel på budgetuppdrag med koppling till visionen är uppdatering av översiktsplanen, revidering av framkomlighetsstrategi, styrdokument inom miljö- och klimatområdet och stadens internationella strategi.

Kommunfullmäktige har vidare fastställt riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete. Samtliga stadsdelsnämnder har utifrån dessa utarbetat lokala utvecklingsprogram och för sju särskilt prioriterade stadsdelsnämnder i ytterstaden har en utökad stadsövergripande samordning gjorts. De lokala utvecklingsprogrammen utgår från analyser av lokala förhållanden med inriktning mot respektive nämnds fokusområden och med utgångspunkt i förslaget till vision.

Arbetet inom den sociala hållbarhetskommisionen är en viktig utgångspunkt för förslaget till visionen och ambitionerna att utjämna skillnader mellan stadsdelar och befolkningsgrupper beskrivs också i visionen. Stockholms stad har i samband med beslut om årsredovisning för år 2014 inrättat en social investeringsfond med syfte att motverka utanförskap och

social utsatthet. Den ska samordnas med det arbete som bedrivs av kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm samt de lokala utvecklingsprogrammen.

Ytterstadsvisionerna (Vision Järva 2030, Vision Söderort 2030 och Vision Hässelby-Vällingby) har haft en betydelsefull roll för att utveckla respektive områden. Vision Söderort har syftat till att förbättra tryggheten, utbildningsmöjligheter, näringsliv, arbetsmarknad, infrastruktur och stadsbyggnad. Vision Hässelby-Vällingby och Järvavisionens mål har varit att förbättra levnadsvillkoren i stadsdelarna i berörda områden och genom medverkan från boende och samverkan med andra parter skapa en positiv social och ekonomisk utveckling som gör områdena attraktiva.

I förslag till Vision 2040 utvecklas de områden som tidigare hanterats i de tre ytterstadsvisionerna, men utifrån ett samlat helhetsperspektiv för hela staden. Bland annat beskrivs att det i Stockholm år 2040 finns stadsdelar med unika kvaliteter och levande centrum och att nya hållbara stadsmiljöer har vuxit fram i hela staden med en blandning av bostäder, parker, verksamheter och service. I Stockholm känner invånarna sig delaktiga och har inflytande. Detta knyter tydligt an till de mål som finns för de olika ytterstadsvisionerna ovan avseende en ökad service, delaktighet och samverkan. Det gäller även vad som anförs i förslag till Vision 2040 om en utbyggd kollektivtrafik och en integrerad arbetsmarknad.

Vision 2040 och riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete är tillsammans med arbetet i den sociala hållbarhetskommisionen och stadens sociala investeringsfond viktiga verktyg i arbetet med att nå målet om en sammanhållen stad. Vision 2040 föreslås gälla för alla delar av Stockholms stad, men de lokala utmaningarna för att nå en hållbar utveckling ser olika ut.

Mot bakgrund av detta har stadsledningskontoret i samband med tertiärrapport 2 för 2016 föreslagit Vision 2040, beslut om kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm i budget 2015, social investeringsfond samt riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete ersätter Vision Järva 2030, Vision Söderort 2030 och Vision Hässelby-Vällingby 2030.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser tydliga fördelar med att Stockholms stad fattar beslut om en reviderad vision som, med utgångspunkt från inriktningen i kommunfullmäktiges

budget, anger den långsiktiga riktningen. Härmed ges stora möjligheter att kommunicera stadens långsiktiga inriktning internt i organisationen och med externa aktörer. Nämnder och bolagsstyrelser får också ökade möjligheter att fullgöra strategiskt viktiga uppdrag på ett konsekvent sätt.

Det förslag till vision som biläggs detta tjänsteutlåtande hålls på en generell nivå för att ge en ram och övergripande riktning för ett lokalt utvecklingsarbete eller för preciseringar i stadsövergripande styrdokument. Kontoret menar att ett sådant angreppssätt stämmer bäst överens med inriktningen i KF-budget att stärka den lokala demokratin och stockholmarnas inflytande över den lokala utvecklingen. En stor fördel med att använda inriktningsmålen i den nya visionen är att kopplingen till det årliga budgetbeslutet blir avsevärt starkare. Nämnders och bolagsstyrelserns arbete hänger samman med den långsiktiga visionen och det finns en stor potential att löpande identifiera nyckelprojekt för visionens förverkligande.

Stadsledningskontoret ser behov av att vidareutveckla kommunikationen om Vision 2040. Det arbetet bör kopplas till den sociala hållbarhetskommisionens resonemang om att ge alla människor förutsättningar att förverkliga livschanser och stärka sitt välbefinnande.

Förslaget till vision bygger på en löpande uppföljning av hur Stockholm utvecklats i förhållande till målbilden. Kontoret anser att staden bör införa hållbarhetsmått som ett komplement till kommun-styrelsens uppdrag att utveckla formerna för styrning och uppföljning. Fördelen med en sådan ordning är att staden kan fokusera på mått som är centrala för visionen och viktiga för stockholmarna, även om stadens rådighet delvis är begränsad eller om det finns svårigheter att sätta precisa kortsiktiga kvantifierbara mål.

Stadsledningskontoret föreslår sammanfattningsvis att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta visionen och att ge nämnder och bolagsstyrelser i uppdrag att arbeta i visionens riktning. Samtidigt bör kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta en kommunikationsplan och en modell för uppföljning av visionen i enlighet med detta tjänsteutlåtande.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret och remitterats till samtliga facknämnder, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, som har vidareremitterat till samtliga dotterbolag och rådet till skydd för Stockholms skönhet. Revisionskontoret och valnämnden avstår från att svara på remissen. Dessutom har Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Arbetsmarknadsnämnden	20
Exploateringsnämnden	22

Fastighetsnämnden	23
Idrottsnämnden	23
Kulturnämnden	24
Kyrkogårdsnämnden	25
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	26
Servicenämnden	27
Socialnämnden	28
Stadsbyggnadsnämnden	29
Trafiknämnden	31
Utbildningsnämnden	31
Äldrenämnden	33
Överförmyndarnämnden	34
Bromma stadsdelsnämnd	36
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	37
Farsta stadsdelsnämnd	38
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	40
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	42
Kungsholmens stadsdelsnämnd	43
Norrmalms stadsdelsnämnd	44
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	46
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	48
Skärholmens stadsdelsnämnd	49
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	50
Södermalms stadsdelsnämnd	51
Älvsjö stadsdelsnämnd	52
Östermalms stadsdelsnämnd	53
Stockholms Stadshus AB	53
Rådet till skydd för Stockholms skönhet	57
Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO)	58

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 december 2016 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade justera paragrafen omedelbart.

Reservation anfördes av Johanna Sjö m.fl. (alla M) och Johan Fälldin (C),

bilaga 1.

Ersättaryttrande gjordes av Ofelia Namazova (KD) som hänvisade till reservation anförd av Moderaterna och Centerpartiet.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2040 – Ett Stockholm för alla är förankrat i styrningen av förvaltningens verksamheter och utgångspunkt i både 2016 och 2017 års budget och verksamhetsplan. De politiska inriktningarna om ett Stockholm för alla med helhetsperspektiv på en social, ekologisk, ekonomisk och demokratisk hållbarhet som övergripande inriktning är därmed implementerat och ger en bra grund för styrning och uppföljning. Arbetsmarknadsförvaltningen ser ett behov av stödmaterial för att kommunicera visionens budskap på alla nivåer i förvaltningens verksamheter. Även om visionen är styrande för verksamhetsplaneringen anser förvaltningen att kunskap och delaktighet i visionsarbetet kan utvecklas på medarbetarnivå samt i dialog med de stockholmare vi möter.

För att möjliggöra en stringent styrning av stadens förvaltningar och bolag är det viktigt att samla styrsignalerna i stadens integrerade lednings- och styrningsmodell (ILS). I ILS utgör visionen de långsiktiga planeringsförutsättningarna och förvaltningen tycker det ger tydlighet att Vision 2040 är indelad i fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål. Arbetsmarknadsförvaltningen anser även att det är bra att underlag från den sociala hållbarhetskommissionen har använts i framtagandet av det nya förslaget till vision. Arbetsmarknadsförvaltningen deltar i Kommissionen för ett hållbart Stockholm och har under 2016 utrett förutsättningarna för kortutbildade och särskilt utsatta ungdomar att etablera sig på arbetsmarknaden. Två rapporter inom kommissionens fokusområde ”Arbete och försörjning” har tydliggjort utmaningarna – men också pekat på möjligheter. Inom ramen för det fortsatta arbetet med hållbarhetskommissionen kommer förvaltningen under 2017 att helt lägga fokus på nyanländas etablering. Genom att rapporternas slutsatser och förslag implementeras i den ordinarie styrningen för kommande år ges tydlighet i styrning och goda förutsättningar för verksamhetsutveckling.

I Visionen beräknas Stockholms stads befolkning vara kring 1 270 000 invånare 2040. Stockholm har för närvarande en stark utveckling och behåller sin ställning som tillväxtmotor för hela landet och nya arbetstillfällen skapas. Arbetslösheten är lägre än landet i övrigt och fortsätter nedåt och efterfrågan på arbetskraft är hög. Det ger sammantaget goda förutsättningar för de allra flesta stockholmarna – men inte för alla. De kraftigt ökade flyktingsströmmarna till landet under främst hösten 2015 men även början av 2016 ger långsiktiga möjligheter för staden, men innebär kortsiktiga utmaningar vad gäller etableringen på såväl bostadsmarknaden som arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsförvaltningen har ett viktigt uppdrag inom visionens ambitioner att ut-

jämna skillnader mellan stadsdelar och befolkningsgrupper. Genom arbetsmarknadsförvaltningen förfogar staden över viktiga verktyg för att fler stockholmare ska kunna gå från arbetslöshet och bidra till arbete och för att arbetsgivare ska få tillgång till den kompetens de behöver. Aktiva arbetsmarknadsinsatser och olika former av vuxenutbildning bidrar till att fler stockholmare arbetar.

Som svar på remissen Vision 2040 – Ett Stockholm för alla hänvisas till arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att anse remissen besvarad med kontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Monika Jenks m.fl. (alla M) och Abit Dundar (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Markus Berensson (C) som instämde i förslag från Monika Jenks m.fl. (alla M) och Abit Dundar (L).

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret anser att det i ärendet ges en grundlig redovisning av Stockholms utveckling under 2000-talet med fakta om medborgarna och jämförelser med omvärlden görs, både nationellt och internationellt. Vision 2040 är ett strategiskt dokument för stadens ledning som anger långsiktiga mål. Exploateringskontoret har deltagit i det förberedande arbetet med visionen och har inga ytterligare synpunkter.

Exploateringskontorets arbete berörs inom de flesta av visionens delar men det är framförallt under inriktningsmålen ”Ett Stockholm som håller samman” och ”Ett klimatsmart Stockholm” som kontorets kärnverksamhet finns. Staden har som mål för bostadsbyggandet 140 000 nya bostäder till år 2030. I visionen poängteras att det kommer att kräva en löpande och strukturerad dialog med stockholmarna om varför det byggs och hur det bäst bör göras för att skapa hög livskvalitet för boende, en god stadsmiljö och en hållbar stadsutveckling.

Ett annat viktigt område är kompetensförsörjningsfrågor. Att attrahera och behålla rätt kompetens är en framtidsfråga för staden som arbetsgivare, liksom för all verksamhet finansierad av staden. Redan idag finns en uttalad brist på vissa specialist-

kompetenser t.ex. ingenjörer.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2016 följande.

1. Fastighetsnämnden beslutar att godkänna och överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Richard Bengtsson m.fl. (alla L) och Henrik Sjölander m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Hamid Ershad Sarabi (C) som instämde i förslag från Richard Bengtsson m.fl. (alla L) och Henrik Sjölander m.fl. (alla M).

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Fastighetskontoret anser att Vision 2040 ligger väl i linje med kontorets arbete. Visionen 2040 bygger på de mål som slogs fast i budget 2015 och fastighetskontoret har integrerat dessa i sin verksamhetsplanering och arbetar kontinuerligt mot dessa.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 december 2016 följande.

1. Som svar på remissen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Sophia Granswed (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Mathias Mellgren (C) som instämde i förslag från Sophia Granswed (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD).

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 december 2016 har i

huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen fokuserar i detta remissvar på de delar av visionen som berör folkhälsa, idrott, motion och demokrati. Dessa delar av visionen påverkar idrottsnämndens ansvarsområden mest.

Förvaltningen anser att föreningslivets betydelse för framför allt barn och ungdomars motionerande skulle kunna lyftas fram ytterligare i visionen. Förutom de rena hälsovärdena av idrott och friluftsliv bidrar föreningarna med sociala och demokratiska värden till de unga stockholmarna.

Det blir allt vanligare att människor samlas kring gemensamma intressen utan att bilda en formell förening eller organisation. Dessutom har digitaliseringen skapat nya möjligheter för människor att umgås, kommunicera och organisera sig. Det är rimligt att anta att den utvecklingen kommer att fortsätta. Det finns flera exempel på löst sammansatta nätverk som kommunicerar genom sociala medier, även inom idrottsområdet. Visionens del om demokratisk hållbarhet skulle kunna inkludera det agerandet.

I det idrottspolitiska programmet är personer med funktionsnedsättning en prioriterad målgrupp. De har i mycket mindre utsträckning en aktiv fritid än andra stockholmare. Förvaltningen anser att en aktiv fritid för personer med funktionsnedsättning bör lyftas fram som ett kärnvärde i visionens avsnitt om tillgänglighet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 6 december 2016 att kulturnämnden godkänner kulturförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (alla L) och Sophia Granswed m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Inledning

Kulturförvaltningen delar de bedömningar som stadsledningskontoret gör i sitt tjänsteutlåtande och visionens delmål. Det senaste årets utveckling innebär att ett starkt fokus behöver läggas på insatser för en sammanhållen och jämlik stad. I rapporten "Skillnadernas Stockholm" från 2015 framkom tydligt hur stora de socioekonomiska skillnaderna är mellan individer och stadsdelar. Rapporten understryker betydelsen av social hållbarhet och identifierar i det sammanhanget tre

målområden som grund för välbefinnande: Samhörighet, trygghet och självförverkligande. Alla dessa mål är nära förbundna med kulturens innehåll och infrastruktur.

Fokus på barn och ungdom

Kulturförvaltningen anser att det finns starka skäl att ytterligare lyfta fram barn och unga i *Vision 2040*. Det viktigaste motivet är att en god tillgång till kultur ger alla människor, men särskilt unga, förutsättningar för rika liv med möjlighet till eget skapande och gemenskap med andra unga i Stockholm. Men en satsning på unga stärker också den internationella bilden av Stockholm som en progressiv och attraktiv stad värd att besöka eller flytta till.

Känsla för Stockholm

Stockholms skolor är mötesplatser för elever med olika bakgrund och människors olikheter ses som en tillgång. I *Vision 2040* anges att "Kulturell och språklig kompetens tas tillvara och alla barn och ungdomar ges möjlighet att växa och utvecklas till *framtidens världsmedborgare*". Kulturförvaltningen anser att ett ännu viktigare mål är att arbeta för att varje elev får en nära samhörighet med sin egen stad och stadsdel, en känsla för Stockholm. Det är en tanke som även ligger i linje med analysen i "Skillnadernas Stockholm" som definierar tre grunder för välbefinnande: samhörighet, trygghet och självförverkligande.

Mötesplatser ger sammanhållning

Stockholms snabba växande skapar både behov av och förutsättningar för nya kulturmötesplatser i framför allt ytterstaden. Visionen om ett Stockholm präglad av inkludering och tolerans kan bara uppnås genom möten och dialoger. Människor skapar trygghet och sammanhållning och söker sig till miljöer där det finns andra människor. Platser och funktioner som underlättar möten är därför trygghetskapande.

Lokal kultur förenar

Den lokala kulturen har potential att skapa stolthet och sammanhållning. Ett aktuellt exempel är evenemanget "Ortens bästa poet" som samlade 3 000 ungdomar i Ungdomens hus i Rinkeby. Exemplet illustrerar vikten av att satsa både på lokaler och arrangemang liksom bredd och topp. Professionella förebilder ger viktig inspiration för unga talanger i ytterstadsdelarna.

Kreativa Stockholmare

Alla människor har kreativa ådror och bör också få möjlighet att utforska inom vilka områden de ligger. Medborgarnas konstnärliga och kreativa kunskaper och ambitioner ska ha goda förutsättningar att kunna realiseras i konst och innovationer.

Tillgänglighet

Kulturellt deltagande och eget konstnärligt skapande är socialt berikande för alla men i särskild utsträckning för personer med funktionsnedsättning. I det sammanhanget behöver stadens ambitioner för att tillgängliggöra kulturen öka, både när det gäller utbud, information och tekniska hjälpmedel.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 december 2016 följande.

1. Överlämna detta utlåtande som svar på remissen
2. Paragrafen begärs omedelbart justerad

Reservation anfördes av Annette Lundquist Larsson m.fl. (alla M) och Ewa-Marie Ås (KD), *bilaga 1*.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tycker att målformuleringarna i visionen är väl avvägda och i huvudsak fungerar i stadens styrmodell. En svårighet kan vara för enskilda nämnder, exempelvis för kyrkogårdsnämnden att bryta ner dem till nämndmål som fångar in väsentliga delar av verksamheten.

Exempelvis har Kyrkogårdsnämnden egna nämndmål "*Kulturarvet på stadens begravningsplatser ska bevaras, vårdas och synliggöras*" i brist på bättre alternativ blivit en del av KF:s mål "*Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla*". Det finns fler liknande exempel.

Lyft fram stadens unika kulturvärden i visionen

Mycket i visionen handlar om stadens utveckling med fokus på exempelvis hållbart byggande och klimatsmarta lösningar. I visionen nämns att staden är en av världens vackraste städer med närhet till natur och vatten. Begreppet kulturmiljö nämns inte alls trots att stadens unika kulturvärden i allra högsta grad bidrar till stadens attraktionskraft. Stadens kulturvärden måste vårdas och utvecklas i samklang med stadens tillväxt.

Kyrkogårdarna och begravningsplatserna utgör viktiga delar av stadens värdefulla kulturarv och kyrkogårdsnämnden förvaltar stadens enda UNESCO-världsarv; Skogskyrkogården; som förutom med sin unika arkitektur och helgjutna landskapsmiljöer är ett mycket viktigt besöksmål inte bara för stockholmare utan även för besökare från hela världen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2016 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Sabine Pettersson (L), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Beredningstvänet enligt kommunallagen är omfattande och har få undantag. I praktiken endast valärenden. Det syftar till att säkerställa att fullmäktige har ett allsidigt och tillförlitligt underlag för besluten. Det är en självklarhet vid konkreta ställningstaganden i enskilda frågor och det gäller särskilt om det är frågan om beslut med ekonomiska konsekvenser för staden.

Vision 2040 har dock en annan karaktär än ställningstagande i enskilda sakfrågor. Visionen uttrycker majoritetens drömmar och -just - visioner om hur Stockholm skall vara 2040. Det är en självklarhet enligt mycket grundläggande demokratiska principer att den sittande majoriteten har all rätt formulera sina grundläggande principer för vart Stockholm skall sträva. Dessa principer har också konkretiserats i olika beslut – inte minst i budgetbesluten för 2015, 2016 och 2017. Och dessa beslut har inte ifrågasatts. Det ankommer enligt miljöförvaltningen inte enskilda nämnder och bolagsstyrelser att ifrågasätta dessa grundläggande principer.

I detta sammanhang skall bara konstateras att det på nämndens ansvarsområde råder mycket stor samstämmighet om Stockholms inriktning. Det gäller för såväl den tidigare vision 2030 som den nya vision 2040. Senast har denna samstämmighet kommit till mycket klart uttryck i kommunfullmäktiges beslut den 28 november 2016 angående stadens Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040.

Förvaltningen avstår därför från att närmare kommentera kommunfullmäktige beslut om vision 2040.

Det finns dock anledning att kommunfullmäktige tar ställning till Vision 2030. Beslutet om att upphäva vision 2030 är också upphävt, varför frånvaron av ett beslut i detta avseende innebär att den gamla visionen fått nytt liv. För tydlighetens skull vore det bra med ett klagörande.

Formellt kommer kommunfullmäktige att fatta ett helt nytt beslut om visionen sedan förslaget beretts så att kommunallagens krav är uppfyllda. Det kan därvid finnas anledning att se över om det behövs en uppdatering när kommunstyrelsen lägger fram förslaget på nytt till kommunfullmäktige. T ex har ju staden sedan förra beslutet bytt stadsdirektör. Kommunstyrelsen bör sålunda enligt förvaltningens mening inte lägga fram en exakt kopia av den vision som antogs 2015 utan en uppdaterad version.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 december 2016 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det som svar på remissen.

Reservation anfördes av Henrik Sjölander m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Gunilla Hansson (C) som hänvisade till reservation anförd av Moderaterna.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget till Vision 2040 som i stort bedöms omfatta de viktigaste områdena när det gäller framtiden för medborgarna och stadens utveckling.

Genom visionen kan staden kommunicera den långsiktiga inriktningen internt i organisationen och med externa aktörer. Vidare kan visionen vara vägledande när det gäller prioriteringar och genomförande av strategiskt viktiga uppdrag inom nämnderna. Här är det en fördel att kommunfullmäktiges inriktningsmål ingår i visionen eftersom anknypningen till det årliga budgetarbetet därmed stärks.

Visionen utgör dock en mycket stor utmaning för stadens organisation när det gäller att leva upp till dess mål och intentioner. Genomförandet kräver en långsiktighet som måste säkerställas i den årliga planeringen och vid genomförandet i verksamheterna. Vissa områden är mycket komplexa och rymmer målkonflikter som måste avvägas och hanteras. Här kommer det att krävas en dialog om prioriteringar, genomförande och resurser, såväl inom stadens organisation som med medborgarna och andra intressenter.

Förvaltningen menar därför att staden bör utveckla en något mer aktiv förvaltning av visionen jämfört med tidigare då samordningen i hög grad har avsett kommunikationsinsatser. Detta kan exempelvis gälla preciseringar av mål och framtagande av indikatorer för hållbarhet kopplat till inriktningsmålen i visionen. Vidare kan det avse att sprida goda exempel på hur visionsarbetet bedrivs inom staden i form av förnyelse och innovation, samarbete med akademin, sociala investeringar med mera. Det är också viktigt att genomförandet av visionen samordnas med arbetet inom kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm och de lokala utvecklingsprogrammen.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2016 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Frida Johansson Metso m.fl. (alla L), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen delar stadsledningskontoret uppfattning att det finns tydliga fördelar med att Stockholms stad fattar beslut om en reviderad vision som anger den långsiktiga riktningen för stadens utveckling. Genom visionen skapas tydlighet om de långsiktiga ambitionerna från stadens ledning, vilket är en stor fördel både internt i staden och externt gentemot olika motparter. Att visionen är långsiktig och ligger fast över flera budgetbeslut ger förutsättningar för en mer effektiv styrning av stadens olika verksamheter. Stadens nämnder och bolag får också ökade möjligheter att bidra till målen inom sina respektive ansvarsområden. Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förvaltningen anser att det är bra att de fyra huvudteman som visionen är indelad i har samma utgångspunkt som de övergripande inriktningsmålen i stadens budget och att de viktigaste styrdokumenterna i staden på så sätt är samordnade. Att visionens fyra teman är gemensamma för stadens verksamheter tydliggör det gemensamma uppdraget och behovet av samarbete.

Förvaltningen anser att visionens innehåll är välarbetat och fångar in relevanta frågor och områden för stadens verksamheter. Att visionen är utformad efter en analys av förändringar i omvärlden och de utmaningar som Stockholm står inför ökar visionens relevans i ett längre perspektiv. Förvaltningen ser positivt på visionens tydliga fokus på att minska ojämlikheten i levnadsvillkor för människor i olika delar av staden. Förvaltningen välkomnar också att vikten av det förebyggande arbetet lyfts fram liksom behovet av samverkan med sjukvården, skolan, polisen och det civila samhället. Ur ett funktionshinderperspektiv är det strategiskt betydelsefullt att visionen anger att stadens utbud ska vara tillgängligt för alla.

Förvaltningen instämmer i stadsledningskontorets förslag att ge kontoret i uppdrag att utveckla kommunikationen av visionen, samt att kontoret får i uppdrag att ta fram kompletterande hållbarhetsmål för den kontinuerliga uppföljningen av visionen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl. (alla M), Björn Ljung (L) och Erik Slottner (KD), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Christina Linderholm (C) instämde i förslag från Kristina Lutz m.fl. (alla M), Björn Ljung (L) och Erik Slottner (KD).

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2040 är stadens viktigaste styrdokument tillsammans med stadens budget och en av de viktigaste utgångspunkterna för stadens arbete med uppdateringen av översiktsplanen. I arbetet med att uppdatera översiktsplanen omsätts Vision 2040 och konkretiseras gällande stadsbyggnadsfrågor. Översiktsplaneringen får påverkan på den efterkommande stadsplaneringen i såväl planering på områdesnivå som i detaljplanering och bygglovsprövning. En tydlig koppling mellan visionen och översiktsplanen är av stor betydelse då det skapar tydlighet kring målsättningar som stärker stadens möjlighet till hållbar och framåtsyftande samhälls- och stadsutveckling.

Kontoret delar den bakgrund som redogörs för i visionens förord vilken visionen kan antas utgå från. Vikten av att överbygga sociala skillnader i den fysiska miljön, liksom en jämnare fördelning av stadskvaliteter och därmed stadens resurser är frågor som kontoret anser vara särskilt prioriterade. I samrådsförslaget till översiktsplan utvecklas och fördjupas dessa frågor utifrån vad den fysiska miljön kan bidra med. Detta arbete har skett i nära samarbete med kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Ett högt bostadsbyggande i hela staden, värdeskapande kompletteringar, satsningar på goda offentliga miljöer och nya samband mellan stadsdelar är exempel på förslag i översiktsplanen i enlighet med visionen.

Vidare ser kontoret positivt på att visionen lyfter vikten av en blandad stad med bostäder, arbetsplatser och företagande, förskola, skola, kultur och idrott m.m. Kontoret poängterar vikten av att utbyggnadstakten av samhällservice följer bostadsbyggandet. För att uppnå en blandstad och en jämnare fördelning av stadskvaliteter är det angeläget att arbeta för en jämnare fördelning av arbetsplatser i staden, vilket särskilt påverkar utvecklingen av Söderort.

Kontoret noterar att frågor som rör den klimatsmarta staden, såsom beskrivna i visionen, utvecklas och/eller fördjupas i översiktsplanen, men även i andra styrdokument. Utifrån ett stadsbyggnadsperspektiv är frågan om klimatanpassning, utöver klimatpåverkan, viktig då den får konsekvenser i den fysiska miljön. I strävan mot en robust och resilient stad har de tekniska systemen en nyckelroll. Kontoret anser att gång- och cykelperspektivet kan förstärkas ytterligare. Närhetsprincipen är viktig för Stockholmnarnas vardagsliv och inte minst för barn- och ungdomars rese- och rörelsemönster.

Stadsutveckling liksom översiktsplanearbete bygger på kontinuerliga kontakter med aktörer i regionen och medborgarna. Visionens önskemål om en fördjupad dialog med Stockholmnarna sker också kontinuerligt genom kontorets systematiska dialogarbete där planeringen diskuteras och påverkas av medborgarna utifrån respektive områdes lokala förutsättningar. I det pågående samrådet för översiktsplanen

genomförs bland annat en turné i alla stadens stadsdelsområden i syfte att komma närmare medborgarna och underlätta möjligheterna att lämna synpunkter på samrådsförslaget.

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna kontorets utlåtande som svar på remissen.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 december 2016 att trafiknämnden överlämnar och återoppar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (M) och Patrik Silverudd (L), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ser i stort positivt på förslaget till vision. Kontoret anser vidare att det är bra att staden har en långsiktig vision för stadens utveckling. Det hjälper till att skapa en riktning och en tydlighet kring hur de politiska prioriteringarna för staden ser ut. Att nu förslaget visionsdokument har samma struktur som kommunfullmäktiges inriktningsmål ökar tydligheten och gör visionen mera konkret, något som kontoret ser som positivt. Det gör att målen för visionen på ett naturligt sätt blir föremål för nämnders och bolags årliga verksamhetsplanering. Avseende stadsledningskontorets uppdrag att ta fram särskilda hållbarhetsindikatorer förutsätter kontoret att berörda förvaltningar och bolag involveras i detta arbete.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Cecilia Brinck (M), Sigrid Rydell Johnson (L) och John Kåberg (C), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Christian Carlsson (KD) som hänvisade till den

gemensamma reservationen från Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget till Vision 2040 för staden, både vad gäller innehåll och struktur. Förvaltningen ser positivt på att visionen ansluter till inriktningsmålen i budgeten samt att visionen kopplas till stadens struktur för ledning och styrning. Förvaltningen lämnar följande synpunkter på vissa delar i visionen.

Innehåll

Användningen av orden ”barn”, ”elever” och ”ungdomar” behöver ses över och förtydligas, då orden i nuvarande text används på ett sätt som medför oklarhet om vilken grupp som verkligen avses i texten. Det är inte heller självklart i alla meningar om innehållet avser både *förskola* och *skola*, eller enbart skola, och även dessa ordval behöver ses över och förtydligas. Det gäller framförallt avsnittet ”En bra skola för alla” (sid 7-8) men även avsnittet ”Hållbart byggande och boende” (sid 13, sista meningen, första stycket).

I avsnittet ”En bra skola för alla” (sid 7-8) föreslår förvaltningen följande ändringar och tillägg.

- Förvaltningen saknar en skrivning om att ”undervisningen utgår från *forskning och beprövad erfarenhet* samt utvecklas genom ett systematiskt arbete med uppföljning och förbättringar”.
- Innebörden i meningen ”*yrkeskunnandet* hos alla som arbetar inom välfärden... utgångspunkt för allt kvalitetsarbete”, (avsnittet ”God välfärd som ger jämlika livschanser”, sid 8) bör på lämpligt sätt även infogas i avsnittet som rör skolan, då det skulle tydliggöra det forskningen visar; att den enskilde läraren är en av de mest avgörande faktorerna för elevens resultat.
- Meningen ”I förskolan och skolan möter eleverna engagerande pedagoger som behandlar alla jämlikt” bör ändras till ”I förskolan och skolan möter eleverna engagerande *och kompetenta medarbetare* som behandlar alla jämlikt”.
- Meningen ”Den kreativa skolmiljön stimulerar elever och pedagoger att...” bör ändras till ”Den kreativa skolmiljön stimulerar elever och *medarbetare* att...”
- Meningen ”Arbetsvillkor, arbetsmiljö och karriärmöjligheter lockar de bästa lärarstudenterna till Stockholm...” bör ändras till ”Arbetsvillkor, arbetsmiljö och karriärmöjligheter lockar de bästa lärarstudenterna *och lärarna* till Stockholm...”.

En vision bör hålla ordval och begrepp så allmänna som möjligt. Exempelvis är

begreppet *yrkesutbildningar* mer generellt och bättre att använda än begreppet *yrkesprogram*, som är specifikt och endast syftar på dagens gymnasieskola. Användningen av dessa ord bör ses över i avsnittet ”Enkelt att utbilda sig genom hela livet” (sid 19). Det allmänna begreppet *yrkes- och studieförberedande utbildningar* används exempelvis i början av avsnittet ”Enkelt att utbilda...” (sid 19). Senare i avsnittet används däremot det specifika begreppet *yrkesprogram*. Meningen verkar därmed vid första anblicken inte omfatta eftergymnasiala utbildningar, men det blir oklart i slutet på samma mening, då begreppet *yrkesutbildningar* används.

Avsnittet ”Stockholms utmaningar” bör kompletteras eller förtydligas med den *omfattande skolutbyggnaden* som följer av ett växande Stockholm samt behovet av markutrymme för och finansieringen av dessa.

Struktur

Texten under avsnittet ”Ett strategiskt åtagande i Stockholms stad” skulle med fördel kunna skrivas först i visionen, som en inledande text. Det skulle skapa en inramning och ett förtydligande av stadens syfte med visionen. Samtidigt skulle texterna som rör stadens ambitioner gentemot externa aktörer och samverkan med dessa (framförallt landstinget och akademierna) få en tydligare plats och motiveras bättre i dokumentet.

En relativt stor tyngdpunkt i visionen rör områden som i första hand beslutas om och påverkas av andra aktörer. En förskjutning av tyngdpunkten mot stadens egen verksamhet skulle troligen göra visionen mer stringent och till ett tydligare strategidokument för stadens förvaltningar och bolag, vilket förvaltningen uppfattar är det man vill uppnå.

Ett avsnitt, exempelvis ”Nå ut i staden”, med en genomtänkt kommunikationsstrategi för att nå ut till anställda och medborgare, skulle komplettera avsnittet ”Nå ut i världen”. Ett sådant avsnitt skulle även kunna innehålla plan för hur visionen ska förvaltas och hållas levande, samt hur förankring ska ske på alla nivåer i organisationen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2016 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen av ”Vision 2040 – Ett Stockholm för alla”.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Dennis Wedin m.fl. (alla M), Britt Westerlind (KD) och ledamoten Ann-Katrin Åslund (L), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

En övergripande vision behöver omprövas och revideras med jämna mellanrum för att den ska kännas tidsenlig och levande. Den ska kunna omfattas av alla som arbetar i Stockholms stad, var i organisationen man än har sitt uppdrag. Äldreförvaltningen ställer sig positiv till förslaget till Vision för Stockholm 2040 och anser att den kommer att kunna tillämpas som strategi för den samlade målstyrningen av Stockholms stad. Genom denna vision kommuniceras stadens långsiktiga inriktning på ett ändamålsenligt sätt både vad gäller stadens nämnder och bolagsstyrelser men också med externa aktörer.

I och med att samtliga stadens förvaltningar fått Vision 2040 på remiss har äldreförvaltningen gjort en övergripande bedömning av visionen som helhet och fokuserat på området äldreomsorgen. I och med det stora antalet remissinstanser bör flertalet områden i visionen täckas in.

Vision 2040 har samma uppbyggnad som stadens övergripande styrdokument och utgår från samma fyra inriktningsmål. Detta underlättar förståelsen för visionen men ger också större möjligheter att kunna följa upp visionen i framtiden. Det finns då en tydlig koppling till den långsiktiga visionen i budgetarbetet och uppföljningen under året.

Visionen är på en generell nivå för att ge en ram och övergripande riktning för det framtida arbetet. Det som står i avsnittet om äldreomsorg i Vision 2040 är följande:

Stockholm är en trygg stad att åldras i. Genom innovativa lösningar och ett äldreperspektiv i samhällsplaneringen skapas förutsättningar för ett självständigt liv även vid hög ålder vilket möjliggör för den som vill bo kvar hemma att göra det. Äldre som inte längre kan bo kvar hemma erbjuds trygga boenden med god boendemiljö, vällagad mat och stora möjligheter till utevistelse och andra aktiviteter.

Redan om något år kommer den förändrade ålderstrukturen i staden att innebära att fler äldre kommer att behöva insatser, särskilt under den senare delen av planperioden. Äldreförvaltningen anser att detta är en central fråga för äldreomsorgen och att en beskrivning i visionen av hur staden ska bemöta detta hade varit önskvärt. Det ökade vårdbehovet i kombination med framtida pensionsavgångar kommer kräva att stadens äldreomsorg upplevs som attraktiv för framtida arbetstagare. Även om äldreförvaltningen instämmer i beskrivningen av stadens roll som arbetsgivare så berörs inte detta ämne. Tillgången på arbetskraft kommer att vara avgörande för om målet att Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i ska kunna uppnås.

Äldreförvaltningen bedömer att det är viktigt att förvaltningar och bolag får ett tydligt uppdrag att utifrån sina respektive verksamheter och kompetenser kan medverka till att förverkliga Vision 2040.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 december 2016 att som svar på remissen översända förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Berthold Gustavsson m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Överförmyndarnämnden är närmare berörd av följande teman:

- Ett Stockholm som håller samman
  - Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
  - Ett demokratiskt hållbart Stockholm
- Ett Stockholm som håller samman

En bred definition av social sammanhållning är att den beskriver ett samhälle där människor känner gemenskap och tillit till varandra, där de upplevda avstånden och konflikterna mellan grupper är små, där toleransen för olikheter är stor och där det finns en känsla av tillhörighet, delad identitet och att man delar ett gemensamt öde.

Att det finns en social sammanhållning i samhället är avgörande för att överförmyndarnämnden ska kunna rekrytera ställföreträdare som, i huvudsak på ideell basis, hjälper behövande medmänniskor med ekonomisk förvaltning, bevaka rätt och sörja för person. Nämnden brukar kalla dessa ställföreträdare för vardagshjältar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholm kommer att vara en miljonstad redan år 2020 och inte år 2030, vilket det tidigare visionsarbetet utgick ifrån. År 2040 beräknas Stockholms stads befolkning bestå av cirka 1 270 000 invånare. I början av 2020-talet kommer fler personer upp i 80-årsåldern och därmed förväntas efterfrågan på gode män och förvaltare att öka.

En viss andel av befolkningen har behov av en ställföreträdare. Det är en högre andel bland äldre än bland yngre. När befolkningen ökar och antalet äldre ökar kan man därför med stor säkerhet förutspå att antalet huvudmän kommer att öka med ungefär samma ökningstakt som befolkningsökningen. Det innebär i sin tur att behovet av ställföreträdare ökar i samma takt, under förutsättning att nuvarande lagstiftning består.

Överförmyndarförvaltningen drar därför för sin del slutsatsen att nämndens verksamhet kommer att expandera i samma takt som befolkningsökningen fram till 2040.

Närmare 11 500 stockholmare arbetar till stor del ideellt som ställföreträdare, mot en symbolisk ersättning, för att hjälpa sina medmänniskor. Ersättningen är inte i närheten av något som skulle kunna betraktas som lön. Många ställföreträdare gör dessutom mycket mer för sina huvudmän än vad som enligt lagen ingår i uppdraget. Om ställföreträdarsystemet slutar att fungera riskerar en stor mängd arbetsuppgifter överflyttas till andra samhällsorgan, som till exempel socialtjänsten, med stora

kostnadsökningar som följd. Ställföreträdarnas ideella arbete bidrar till att göra Stockholm till en ekonomiskt hållbar stad.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Till ett demokratiskt hållbart Stockholm hör möjligheten för människor med särskilda behov att delta i det demokratiska livet efter förmåga. Här fyller gode män och förvaltare en viktig roll. Även den som har god man och förvaltare har till exempel rätt att rösta i allmänna val. En utgångspunkt i nämndens tillsyn av ställföreträdare och handläggning är att huvudmannens möjlighet att få hjälp att tillvara ta sina demokratiska rättigheter ska tillgodoses. Huvudmannen ska om möjligt få yttra sig över förändringar som rör ställföreträdarskapet. Även barn över 16 år ska ges möjlighet att yttra sig.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Nämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss gällande vision 2040.
2. Omedelbar justering.

Reservation anfördes av Jan Tigerström m.fl. (alla M) och Jonatan Ohlin (L), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens arbetssätt utgår sedan lång tid från visionens mål i den löpande verksamhetsplaneringen och framtagande av strategiska planer och program. Uppföljningen sker inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).

När staden ökar takten i bostadsbyggander så innebär det att stadsmiljöerna i stora delar av staden förändras och förtätas. Samtidigt som det innebär ett välkommet tillskott av nya bostäder så ställer det även krav på god samhällsservice, tillgänglighet, utbyggd kollektivtrafik samt förbättrade tvärförbindelser som knyter ihop stadens olika delar. Förutom trädgårdsstadens unika värden har Bromma även många grönområden, naturreservat och vackra strandpromenader som det är viktigt att, i möjligaste mån, söka värna så att karaktär och rekreationsområden bevaras när bebyggelsen förtätas.

Förvaltningen ställer sig bakom visionen vars innehåll och intentioner som vi bedömer, på ett gott sätt, främjar en positiv framtida utveckling av Stockholm. Den nya visionen inbjuder till delaktighet, bidrar till ekologisk hållbarhet och tydliggör att Stockholm är till för sina medborgare.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att förvaltningens tjänsteutlåtande återopas som svar på remissen.

Reservation anfördes av Gustav Johansson m.fl. (alla M) och Peter Backlund (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Christina Peterson (C), Claes Karlsson (KD) som hänvisade till reservation anfordrad av Moderaterna och Liberalerna.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att man har delat upp visionen i fyra huvudteman som följer kommunfullmäktiges inriktningsmål. Detta skapar en tydlighet som gör det enklare att se samband mellan de initiativ och projekt som initieras inom stadsdelen och den långsiktiga, övergripande visionen för staden.

Fortsättningsvis är det positivt att sociala hållbarhetsfrågor lyfts fram och att visionen tydligt framhåller att man ska arbeta för att minska ojämlikheter och skiftande förutsättningar mellan olika områden inom staden. De lokala utvecklingsprogrammen faller i linje med detta och det känns då logiskt att de stöds av visionen.

I avsnittet 'Ett Stockholm som håller samman' står det att "stadens förskolor och skolor är väl ansedda och det är alltid nära till en skola med hög kvalitet". I resten av texten, där man går in på mer detalj över vad som menas med hög kvalitet, lyfter man främst fram önskvärda kvalitéer för framtidens skolor vilket kan uppfattas som att det saknas visioner för förskolor. Om förskolor inkluderas i ordet skola bör detta förtydligas i texten.

Från förvaltningens sida efterfrågas en större tydlighet kring vilka långsiktiga visioner som finns för framtidens förskolor, för att motverka att förskolors kvalitéer blir bortkompromissade i den intensiva exploateringsfas som Stockholm redan är inne i.

I avsnittet 'Ekonomiskt hållbart Stockholm' anser förvaltningen att man bör framhålla att det krävs särskilda satsningar för att skapa goda förutsättningar för nya företag och arbetsplatser i södra Stockholm. Det råder en brist på detta i dagsläget och det är angeläget att få till en förändring för att skapa levande stadsdelar och minska resebehovet över hela Stockholm.

Förvaltningen ser det som positivt att visionen framhåller vikten av medborgarinflytande i stadsutvecklingsfrågor. Dock skulle det vara önskvärt att visionen uttryckte ambitioner att bli bättre på att nå barn och ungdomar i

dialogsammanhang. Detta är en viktig målgrupp som ofta är svår att nå, och det känns därför angeläget att man hittar nya, innovativa sätt att engagera dem i stadsutvecklingsfrågor.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Reservation anfördes av Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Peter Öberg (L), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Lars Hultkvist (KD) som instämde i reservation anförd av Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Peter Öberg (L).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är positivt med en gemensam vision som bidrar till en samsyn hos alla som arbetar i staden. Visionen hålls på en generell nivå och ger en övergripande riktning för ett lokalt utvecklingsarbete.

Förvaltningen har inga invändningar mot förslaget till Vision 2040, men har några kommentarer till de olika avsnitten.

Kommentarerna ska ses som förslag till konkretisering av frågor som ur lokal synpunkt har stor vikt och som är utvecklingsområden som behöver fördjupas.

➤ **Ett Stockholm som håller samman**
En bra skola för alla

Elevernas tilltro till att studier och utbildning är en god grund till ett välmående liv behöver öka. Vi behöver öka samverkan med akademi och näringsliv för att få framgångsrika personer som förebilder att inspirera fler unga till att investera i en längre utbildning.

Gällande det socialt förebyggande arbetet finns ett fokus på tidiga insatser där olika aktörer samverkar för att agera snabbt och effektivt om barn och unga far illa. Här vill vi nämna att stadsdelsnämndens öppna fritidsverksamheter dagligen möter och arbetar direkt och indirekt förebyggande med de unga som besöker verksamheterna.

Våra fritidsgårdar har sannolikt en lång kännedom om och relation till de unga som börjar begå lagöverträdelser och riskerar att utveckla en kriminell livsstil. Här ser vi ett intressant utvecklingsområde i hur samhällets skyddsnet kan öka genom att fritidsverksamheterna ges en tydligare roll.

Rikt utbud av kultur, idrott och friluftsliv

En av söderorts och Farsta stadsdelsområdes utmaningar är invånarnas hälsa, inte minst bland barn och unga.

I Farsta har stadsdelsförvaltningen tillsammans med idrottsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och det lokala föreningslivet sedan 2011 arbetat för att få barn och unga att öka sina fysiska aktiviteter genom idrott. Vår erfarenhet är att arbetet har medburit att många barn har ökat sina fysiska aktiviteter och att de lokala idrottsföreningarna har fått fler medlemmar.

Vi är nu vid en punkt där vår modell för Farstas idrottsprofil når många men inte alla. Idrott är dyrt för många familjer och för familjer med många barn. Vi behöver en stadsövergripande diskussion mellan stadens förvaltningar och föreningslivet om hur vi ska kunna erbjuda alla barn i Stockholm möjligheten att ingå i organiserad idrott.

Vi behöver även fortsätta att öka utrymmet för idrottande inom skolans ram. Vedertagen kunskap pekar alltmer på betydelsen av att fysisk aktivitet i skolan ökar möjligheterna till inläring och förståelse.

➤ **Ett ekonomiskt hållbart Stockholm** **Unika möjligheter till arbete**

Ett område där staden som arbetsgivare redan nu kan påverka är hur en unik yrkeserfarenhet tas tillvara. Inom staden pågår en generationsväxling där många medarbetare med lång anställningstid i staden nu går i pension. Det är inte ovanligt att medarbetare som nu går i pension har arbetat 25-30 år i staden.

Här finns ett utvecklingsområde där avlämnande medarbetare under sin sista tjänstgöringstid går in som mentorer till yngre kollegor. Det är ett sätt att behålla en gedigen ”tyst” kunskap inom organisationen.

En ledande kunskapsregion

Gällande gott innovationsklimat och staden som en av världens ledande kunskapsregioner så ser vi ett gyllene tillfälle att inleda ett utvecklingsarbete i Farsta stadsdelsområde redan nu.

Vi har erfarenhet av hur Kista utvecklades från ett företagsområde till ett kluster innefattande samverkan mellan företag, utbildning och forskning. Staden för samtal med livsmedelsnäringen i Slakthusområdet inför föreslagen omlokalisering av företagen till Larsboda företagsområde i Farsta.

Här finns, som vi ser det, redan nu ett tillfälle där staden tar ett helhetsgrepp och initiativ till diskussioner med företrädare för näringen, yrkesutbildning och akademi. Frågan gäller hur Larsboda företagsområde kan ges förutsättningar att utvecklas till ett kluster för livsmedelsnäringen.

Larsboda har även goda förutsättningar att bli ett centrum för innovationer, entreprenörer och nya start up-företag, detta inte minst med tanke på närheten till väg 73 till den kommande nya hamnen i Nynäshamn, Norvik hamn.

Ett självklart val för en mångfald av företag

Besöksnäringen i Stockholm har ökat vilket är glädjande. Ett utvecklingsområde är hur Stockholm kan kommunicera den yttre stadens attraktioner till våra besökare. Här finns fantastiska möjligheter till ett aktivt friluftsliv- och idrottsliv, fina bad och sjöar,

trygga cykelvägar och goda möjligheter till vintersporter.

➤ **Ett demokratiskt hållbart Stockholm**
En livaktig demokrati i hela staden

Liksom föreningslivet och civilsamhället har en central roll för den levande demokratin och kanaliserar medborgarnas engagemang, så ser vi en spännande utveckling genom digitaliseringen, där den enskilde medborgarens röst får genomslag i frågor som rör samhällsbyggandet. Exempelvis är medborgarbudgetprocesser ett sätt att öka närdemokratin.

Vision och genomförande

Stockholm ökar sin befolkning i snabb takt vilket skapar utmaningar både i fysisk stadsplanering och i social interaktion.

Här ser vi en möjlighet att utifrån rapporten om Skillnadernas Stockholm, bygga tvärvetenskapliga forum och strukturer som utmanar så kallat stuprörstänkande och ger förståelse och underlag för en stadsutveckling som integrerar hårda och mjuka stadsmiljöfrågor.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Abit Dundar m.fl. (L) och Lars Svärd m.fl. (M), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Hans Tjernström (C) och Maria Ogannesian (KD) som inståämde i reservation anförd av Abit Dundar m.fl. (L) och Lars Svärd m.fl. (M).

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ser positivt på att Vision 2030 har reviderats och att även underlag från den sociala hållbarhetskommissionen använts. Förvaltningen medverkar gärna, med stor entusiasm, till att utveckla staden och ser fram mot att förverkliga Vision 2040.

Det är positivt att vikten av nedanstående lyfts fram för att nå målet Ett Stockholm för alla:

- att invånare och medarbetare är delaktiga och har inflytande
- att ett gott bemötande är ett självklart förhållningssätt
- att staden är öppen och välkomnande
- att staden är fri från diskriminering
- att staden är trygg och säker för alla
- att de sociala skillnader som finns i staden måste överbyggas

Ett Stockholm som håller samman

Under 2016 beslutade stadsdelsnämnden om ett lokalt utvecklingsprogram för Hägersten-Liljeholmen med utgångspunkt i förslaget till vision. Det lokala utvecklingsprogrammet utgår från analyser av lokala förhållanden och temaområden har identifierats. De temaområden som identifierades är fritidsaktiviteter för unga, psykisk ohälsa bland unga och alkohol- och narkotikaanvändning av unga. Utifrån det lokala utvecklingsprogrammet kommer ungdomsfrågorna vara ett prioriterat område.

Det växande Stockholm ger, som förvaltningen ser det, också en ökad efterfrågan på offentliga mötesplatser. Hägersten-Liljeholmen är ett gott exempel på ett av Stockholms snabbast växande stadsdelsområden, vilket innebär att olika typer av service behöver finnas där invånarna finns, inte minst för de grupper som har svårt att röra sig över staden. I Liljeholmen finns också ett stort antal gymnasieskolor med elever från kranskommuner. Förvaltningen anser att det är av stor vikt att bibliotek, möteslokaler och lokaler för kulturella aktiviteter finns med i stadsplaneringen när nya bostäder byggs.

I visionen framgår att ett välfungerande förebyggande arbete uppmärksammar tidigt särskilt barn och unga som far illa. Förvaltningen ser att det är av stor vikt med ett långsiktigt arbete för att skapa och vidareutveckla goda förutsättningar för socialt arbete. Förebyggande arbete prioriteras och tidiga sociala insatser och barn i socialt eller ekonomisk utsatthet beaktas särskilt.

Några av de stora ekonomiska och planeringsmässiga utmaningarna för att leva upp till visionen är den fortsatta utbyggnaden och upprustning av äldre förskolor.

I visionen framgår att våra äldre ska känna trygghet att kunna bo kvar hemma eller finna nytt boende om behov finns. I början av 2020 prognostiseras antalet personer över 80 år att öka, vilket blir en utmaning för stadsdelsnämnderna då efterfrågan på äldreomsorg och äldreboende förväntas att öka.

Ett klimatsmart Stockholm

Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och har tagit ett mycket ambitiöst mål om att vara fossilbränslefritt 2040. Kapacitetsstarka färdmedel ska prioriteras, det vill säga kollektiv- gång- och cykeltrafik, genom fler reserverade körfält. Det är också viktigt att planera för näringslivets transporter och att identifiera platser som är lämpliga för godshantering.

Ett Ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholms regionala innovationsstrategi är ett annat viktigt initiativ för att stärka regionens tillväxt. Ett tydligt fokus är de tvärvetenskapliga idé- och kunskapsutbyten både mellan universitet och högskolor och mellan akademien och andra

samhällsaktörer.

I visionen framgår också att ”det finns en stor öppenhet för nya idéer och individer”. Den kreativa sektorn har utvecklats och skapar arbetstillfällen och tillväxt. Geografisk koncentration är en viktig drivkraft för tillväxt och utveckling” vilket också bekräftas av oberoende studier på området.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

En stor utmaning är att behålla och rekrytera nya medarbetare med rätt kompetens och engagemang. Enligt visionen ska Stockholms stad som arbetsgivare vara ansvarstagande och ha en modern syn på vård- och serviceyrken. Likaså är det viktigt att höja statusen för de pedagogiska yrkena där rekryteringsbehovet är mycket stort.

Medarbetarnas utbildning och kompetens ska svara mot de krav som verksamheterna ställer. Här ser förvaltningen bland annat att särskilda satsningar på digital kompetensutveckling behövs för att motsvara den bilden.

I förslaget framgår att ”Stockholmarna bjuds regelbundet in till att delta i dialoger kring frågor som berör människor i vardagen och utvecklingen av Stockholms olika delar.” Olika former för dialog behöver därför prioriteras och utvecklas för att rätt förväntningar skapas och att stadens service stämmer överens med de behov som stockholmarna har. Dialog och samverkan med andra myndigheter såsom polis, arbetsförmedling, hälso- och sjukvård och det lokala näringslivet är också viktiga för att hitta en effektiv samverkan som gynnar företagaren och stockholmarna.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen, samt förklarade paragrafen omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Bo Arkelsten m.fl. (alla M) och Helen Jäderlund Eckardt (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Kristina Henkel (Fi), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Bertil Pelland (C) och Carina Franke (KD) som hänvisade till reservation anförd av Moderaterna och Liberalerna.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna visionen och vill särskilt lyfta några delar.

Förvaltningen anser att det är bra att ersätta visionerna Hässelby-Vällingby 2030, Järva 2030 och Söderort 2030 och i stället få en samlad bild av den långsiktiga riktningen för staden i Vision 2040.

Förvaltningen är positiv till visionens betoning av en sammanhållen stad där alla delar av staden är levande med bostäder, arbetsplatser och fungerande service. Sociala hållbarhetsfrågor lyfts fram och det framhålls tydligt att ojämlikheterna och de skiftande förutsättningarna inom staden ska minska. De lokala utvecklingsprogrammen som tagits fram under 2016 ligger också i linje med detta.

I visionen framhålls vikten av satsningar för att skapa nya företag och arbetsplatser i staden. I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns ett behov av fler företag och arbetsplatser. Fler nya företag och arbetsplatser i Hässelby-Vällingby skulle bidra till att minska skillnaderna inom staden och dessutom bidra till ett minskat resebehov i västra Stockholm.

Förvaltningen anser det positivt att tillgänglighet för samtliga stockholmare lyfts i visionen. Vad gäller personer med funktionsnedsättning beskrivs att de ska ha lätt att få information om den service de har rätt till. Förvaltningen anser att detta ska gälla all information från staden.

Visionen betonar också vikten av medborgarinflytande i stadsutvecklingsfrågor vilket är positivt. Förvaltningen anser att det är särskilt viktigt att nå grupper som idag inte är delaktiga och/eller inte har inflytande i beslutsfattande processer.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta att som svar på remissen överlämna detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen samt besluta om omedelbar justering.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Henrik Sjölander m.fl. (M) och Maria Johansson m.fl. (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) som hänvisade till reservation anförd av Moderaterna och Liberalerna.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Visionen innehåller, så som en vision bör, högt ställda mål och förväntningar. Förvaltningen har inga invändningar mot innehållet generellt, men vill framföra synpunkter vad gäller några delar.

Kopplingen till kommunfullmäktiges inriktningsmål och stadens styrning enligt

ILS är bra. Målen måste fortsättningsvis brytas ner till mål på kortare sikt; mål som enligt förvaltningen bör vara relativt få, lika och relevanta för alla samt möjliga att enkelt följa upp.

I samband med exploateringen av Västra Kungsholmen och i planeringen av andra områden har förvaltningen kunnat konstatera att konflikter ibland uppstått mellan behoven av hög bostadsexploateringsgrad och befolkningens och verksamheternas behov av parker och grönområden, lokaler och gårdar. Därför är det bra att de senare behoven också framhålls i förslaget.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och Maria Karlman Noleryd (L), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget och anser att visionen är ambitiös och framåtsyftande. Visionen ger möjlighet för nämndens verksamheter att utvecklas i en gemensam riktning och skapar förståelse hos medarbetarna för vilka utmaningar staden står inför.

Förvaltningen uppskattar att den nya visionen överensstämmer och vävs samman med inriktningsmålen i kommunfullmäktiges budget. Den gemensamma linjen gör stadens långsiktiga ambitioner både synliga och lättkommunicerade internt i organisationen såväl som med externa aktörer. Förvaltningen har vidare noterat att många av stadens kompletterande styrdokument har en koppling till visionen och dess struktur. Såväl det nyligen antagna miljöprogrammet som program för upphandling och inköp följer mål och form från vision och budget vilket bidrar till en tydlig styrning av stadens verksamheter.

I linje med visionen om ett Stockholm för alla har alla stadsdelsnämnder under 2016 tagit fram lokala utvecklingsplaner, för att bidra till stadens långsiktiga demokratiarbete och för att nå målet om en jämlik och hållbar stad. Nämndens lokala utvecklingsplan har under programperioden fokus på barn och unga med psykisk ohälsa samt förebyggande arbete mot diskriminering, två tematiska områden med beröringspunkter för stora delar av nämndens verksamheter.

Ett Stockholm som håller samman

En av visionens delar lyfter fram att Stockholm ska vara en sammanhållen stad där alla stockholmare ges möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Visionen förmedlar bilden av en framtidens stad där "... ett målmedvetet arbete för att minska sociala klyftor har gjort Stockholm till ett föredöme". Rapporten Skillnadernas

Stockholm ger dock en bild av en stad där livschanserna är ojämnt fördelade mellan grupper och områden och där segregation och skillnader har ökat.

Norrmalms stadsdelsnämnd bidrar till att skapa goda förutsättningar för alla medborgare och motverka ojämlika livsvillkor i det arbete som sker i våra kärnverksamheter. Det handlar om att alla barn i förskolan ska ges lika möjligheter att uppnå kunskapsmålen, att nämnden säkerställer grundläggande individuella rättigheter bland annat inom försörjningsstöd och omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Det handlar vidare om att nämnden stärker människors delaktighet och inflytande samt att boende på Norrmalm ska ha tillgång till en levande och trygg närmiljö.

Överlag är barnperspektivet i den nya visionen framträdande och förvaltningen ser positivt på den särskilda vikt som åläggs barns rätt till inflytande. Behovet av att i tidigt skede erbjuda stöd till barn och ungdomar som lider av psykisk ohälsa är också ett välkommet inslag. Studier visar att barn och ungdomars psykiska ohälsa ökar och allt fler ungdomar rapporterar själva om psykiska besvär som oro och ångest. Den självupplevda psykiska hälsan i gruppen barn/unga boende på Norrmalm följer samma trend. Arbetet med att komma till rätta med denna oroande trend görs inom ramarna för Norrmalms lokala utvecklingsprogram.

Ett klimatsmart Stockholm

Den nya visionen är anpassad till de förstärkta ambitioner som staden har gällande miljö och klimat som också återfinns i Stockholms miljöprogram 2016-2019. Förvaltningen välkomnar både visionen och miljöprogrammets ambitioner om transparens och insyn samt invånarnas möjlighet att påverka och delta i stadens miljöarbete.

Liksom visionen uttrycker ser förvaltningen en förändrad och växande roll för gemensamma utrymmen såsom parker gatumiljöer med intressant arkitektur, levande kajområden och torg. Denna utveckling bör uppmuntras och bidrar till en sammanhållen, trygg och levande stad. Samnyttjande av ytor kommer att bli ännu viktigare och betydelsen av drift och skötsel ökar ju fler som använder de offentliga rummen.

Ekonomiskt hållbart Stockholm

I visionen beskrivs en stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare.

Ett i framtiden ekonomiskt hållbart Stockholm förutsätter en modern syn på utbildning och visionen belyser både risker och möjligheter gällande detta. Förvaltningen är positiv till att möjligheten för människor att utbilda sig genom hela livet lyfts. I takt med att specialistyrken blir fler och vanligare så blir också utbildning allt viktigare.

I framtiden kan informationsteknologi gott förväntas nå allt större relevans för såväl samhälle som för individ. Stockholms stad kan och bör underlätta och stå till gagn för denna utveckling på olika sätt.

Förvaltningen uppskattar att visionen framhäver digitaliseringens möjligheter. Digitaliseringen stimulerar ett innovativt näringsliv och skapar flexibla och

resurseffektiva lösningar inom stadens egna verksamheter och bidrar därmed till en hållbar samhällsutveckling. För stadsdelsnämnden handlar det även om att med en genomtänkt användning av IT i stadens förskolor utjämna de digitala klyftor som idag finns i samhället.

Inför framtiden utgör nyanländas utbildningsmöjligheter liksom åldersdiskriminering på arbetsmarkanden två framstående utmaningar som staden står inför, varpå visionens särskilda skrivningar gällande dessa områden uppskattas.

Demokratiskt hållbart Stockholm

Visionens fjärde och avslutande del rör ett demokratiskt hållbart Stockholm. Nämnden bidrar till detta genom att arbeta för att invånarna i stadsdelsområdet ska ha möjlighet till delaktighet och inflytande. Genom ett bra bemötande skapar förvaltningen förutsättningar för delaktighet och en positiv upplevelse av stadsdelsnämnden och dess verksamhet.

Att känna en trygghet i vardagen, där man bor och verkar, är en grundläggande förutsättning för att kunna delta i samhällslivet och det är centralt för människors välbefinnande. Inom stadsdelsområdet upplevs tryggheten som stor även om det finns utrymme för förbättring. Exempelvis så kan osäkerhet på bemötandet i den kommunala omsorgen medföra att hbtq-personer i lägre utsträckning söker den omsorg som de är i behov av. Inom ramen för arbetet med den lokala utvecklingsplanen är detta något som förvaltningen arbetar aktivt med att motverka såväl internt som i samråd med externa aktörer.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Benjamin Douša m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Mia Päärni m.fl. (alla S), Ahmet Music m.fl. (alla MP) och Anki Erdmann (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2040 utgör ett dokument där staden uttrycker sin strävan efter hur framtidens Stockholm ska gestaltas. Förvaltningen kan konstatera att förslaget till Vision 2040 är uppdaterat med hänsyn till viktiga omvärldsförändringar såsom snabbare befolkningsökning och ökade krav på den kommunala servicen. Förslaget är välskrivet och har en logisk struktur som följer kommunfullmäktiges fyra målområden.

Ett Stockholm för alla

Ett Stockholm som håller samman

Rätten till en bra skola för alla barn formuleras i visionen. Förskolans betydelse kan framhållas mer, eftersom den är det första steget i utbildningssystemet och har visat sig ha positiv inverkan på barns utveckling, lärande och välbefinnande långt upp i skolåldern. Rinkeby-Kista är ett av de stadsdelsområden där lägst andel ungdomar har betyg som ger behörighet till nationellt program på gymnasiet.

Förvaltningen konstaterar att det förebyggande arbetet och vikten av tidiga insatser betonas i visionen, områden som stadsdelsförvaltningen prioriterar. Den samverkan som redan pågår med olika aktörer utvecklas kontinuerligt. Vidare instämmer förvaltningen i att välfärden ska ha god kvalitet, oavsett utförare, och att det är viktigt speciellt för äldre invånare och för personer med funktionsnedsättning.

Under rubriken ”Rikt utbud av idrott, kultur och fritid” anges att staden ger en god grund för att utveckla barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa samt sociala förmåga. Förvaltningen vill i detta sammanhang peka på att det i Kista och övriga Järvastadsdelar med totalt snart 70 000 invånare saknas en scen för professionella teater-, musik- och dansföreställningar. Idrott beskrivs mer ur ett evenemangs- och publikperspektiv än som en reguljär vardagsaktivitet. Ur ett folkhälsoperspektiv är det en stor utmaning är att få barn och ungdomar att vara mer fysiskt aktiva. Förvaltningen saknar tydliga målsättningar i visionsdokumentet för att få barn och ungdomar att motionera och röra sig mer.

Ett klimatsmart Stockholm

Nya bostadsområden byggs utifrån ett hållbart perspektiv, med god kollektivtrafik och närhet till service, enligt visionen. Endast fossilbränslefria energikällor används. Återvinning och grön energi är centralt. Transporter med minimal miljöpåverkan och ett väl utbyggt cykelvägnät bidrar till den ekologiska hållbarheten. Samtidigt finns närheten till natur och vatten.

Rinkeby-Kista utgör ett av tre stadsdelsområden där invånarna är minst nöjda med renhet och städning. För att uppnå bättre värden, bedömer förvaltningen att det kommer krävas långsiktiga och omfattande insatser.

Ekonomiskt hållbart Stockholm

Andel sysselsatta i Rinkeby-Kista är lägst och andel arbetslösa unga hög jämfört med andra stadsdelsområden i Stockholm. Andelen med långvarigt ekonomiskt bistånd är högst. Mot den bakgrunden anser förvaltningen att beskrivningen i visionen om att fler jobbar och försörjer sig själva är viktig, men får framhålla att det kommer att ställa betydande krav på insatser av olika slag. Inom stadsdelsområdet är det t.ex. brist på s.k. lågtröskeljobb för lågutbildade. Vidare anges att ”ett nära och kreativt samarbete mellan utbildningsväsende och företag ger ungdomar och nyanlända fler matchningsmöjligheter och vägar in på arbetsmarknaden.” Det är nog så viktigt för att uppnå en hög sysselsättning bland invånarna. Under rubriken ”Världens smartaste stad” har Kista fortfarande en ledande roll inom information och kommunikation. Visionen om vad digitaliseringen kan leda till för utvecklingen av stadens verksamheter är spännande. Med utbyggnaden av Kista med fler bostäder och arbetsplatser, förbättrad kollektivtrafik med tvärbans Kistagren och närheten till

Arlanda, som beskrivs som en av Europas ledande flygplatser med direktförbindelser till hela världen, ter sig framtiden, utifrån ett ekonomiskt perspektiv, ljus för stadsdelsområdet.

Demokratiskt hållbart Stockholm

I visionen betonas delaktighet och inflytande, bland annat genom regelbundna medborgardialoger. Det ska leda till högt valdeltagande och fungerande lokal demokrati, en stad utan diskriminering och som även är trygg, säker och tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga. Staden är därutöver en förebild som arbetsgivare.

I visionen är valdeltagandet högt i alla stadsdelar. Valdeltagandet i Rinkeby-Kista är lågt jämfört med andra stadsdelar, men kan förhoppningsvis öka i takt med att arbetet med medborgardialoger utvecklas parallellt med andra insatser inom förvaltningen för att öka invånarnas delaktighet och inflytande. I slutet av 2017 planeras en form av medborgarhus öppnas i Husby, där olika verksamheter, kafé och möteslokaler samlokaliseras. Känslan av otrygghet är hög i stadsdelsområdet. Genom trygghets- och tillgänglighetsvandringar med invånare i olika stadsdelar ökar förvaltningens kunskap om platser som behöver förbättras i olika avseenden. Den samverkan mellan olika aktörer som beskrivs i visionen kan bidra till att öka tryggheten på gator och torg.

Förvaltningen anser att avsnittet om staden som arbetsgivare kan utvecklas när det gäller beskrivningen av medarbetares förhållningssätt. Utifrån att undersökningar visat att invånarna i Rinkeby-Kista stadsdelsområde har låg tillit till andra människor och lågt förtroende för förvaltningen, behöver betydelsen av varje medarbetares förhållningssätt gentemot brukare och invånare betonas vid rekrytering. Förvaltningen har det senaste året genomfört ett värdegrundsarbete som utmynnat i kärnvärdena: vi är öppna, vi är nytänkande och vi skapar tillit.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Detta tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl. (alla M) och Jessica Sjönell (L), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Gunnar Caperius (C) och Jonathan Lindgren (KD) som hänvisade till reservation anförd av Moderaterna och Liberalerna.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 november

2016 har i huvudsak följande lydelse.

Sammantaget anser förvaltningen att förslaget är väl genomarbetat och innehåller goda ambitioner för Stockholms framtid. Förvaltningen är positiv till förslaget till Vision 2040.

Förvaltningen har särskilt intresse av de delar som berör stadsdelsnämndens ansvarsområden, som äldreomsorg, socialtjänst och förskola. I alla delar anser förvaltningen att ambitionerna i förslaget är positiva, välformulerade och goda. Särskilt positivt är ambitionen om tidiga insatser i det sociala arbetet med nära samarbete mellan olika aktörer (socialtjänst, sjukvård, polis och skola med flera).

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens remissvar.
2. Omedelbar justering.

Reservation anfördes av Andreas Lundin m.fl. (alla M) och Cecilia Carpelan (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Erik Sihlberg (C) och Anton Roos (KD) som hänvisade till reservation anfordrad av Andreas Lundin m.fl. (alla M) och Cecilia Carpelan (L).

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Skärholmen stadsdelsförvaltning tycker att det är bra att kommunfullmäktige fattar beslut om en reviderad vision. Mot bakgrund av hållbarhetskommisionens rapport samt Stockholms utmaningar de kommande åren anser förvaltningen också att det är nödvändigt och närmast oundvikligt att revidera visionen.

Förvaltningen anser att kopplingen mellan vision och budget blir väldigt tydlig och konkret för medarbetarna genom att använda samma inriktningsmål. Detta ger en tydlighet och trygghet för förvaltningen att arbeta och prioritera sin verksamhet och uppdrag ur ett långsiktigt och strategiskt perspektiv.

Förvaltningens arbete hänger tydligt samman med den långsiktiga visionen och det finns en stor potential att löpande identifiera nyckelprojekt för visionens förverkligande.

I framtagandet av det nya förslaget till vision har även underlag från den sociala hållbarhetskommisionen använts. Visionen ger förvaltningen en övergripande

riktning för ett lokalt utvecklingsarbete och skapar ytterligare tydlighet i styrningen.

Förvaltningen bedömer också att detta bidrar till att det blir lättare att kommunicera stadens långsiktiga inriktning dels internt i organisationen och dels externa aktörer.

Förvaltningen anser att en utmaning, precis som i vision 2030, blir hur man kommunicerar av den med medarbetarna och andra intressenter. I vision 2030 använde man sig av korta videosekvenser där man gjorde avstamp i vissa medarbetares vardagliga arbetsuppgifter som tydligt visade hur de bidrog till visionen. Delar av detta är tydligt beskrivna som erfarenheter och som avses tas tillvara på när man arbetat fram den nya visionen.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen,
2. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Reservation anfördes av Ole-Jörgen Persson m.fl. (alla M), och Bengt Porseby (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Hafize Cetin (C) och Urban Werner (KD) som hänvisade till reservation anfordrad av (M) och (L).

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget till vision 2040. Visionen är viktig utifrån att Stockholms stad ständigt utvecklas och ställs inför nya förutsättningar och nya utmaningar. Visionen är väl kopplat till befintliga mål och styrningen i staden samt till gjord omvärldsanalys och behov av utveckling. För Spånga-Tensta stadsdelsområde finns det en viktig koppling angående behov utjämning av sociala skillnader som också är fokus i det lokala utvecklingsprogrammet.

Demokrati, bostadsförhållanden, tillit och förtroende, trygghet samt ökning av arbetstillfällen är prioriterade områden för stadsdelsnämnden. Förvaltningen anser dock att det ska finnas/utarbetas en plan för uppföljning.

Förvaltningen saknar dock en beskrivning av målbild för kompetensförsörjningen, särskilt inom omsorg, socialtjänst och förskola. Målbilden bör innefatta en beskrivning om hur staden är en attraktiv arbetsgivare för att attrahera ovan nämnda

yrkeskategorier.

Förvaltningen önskar också konsekvent användning av begrepp i visionen gällande skola, förskola, pedagoger, lärare, ungdomar, barn, elever, brukare, äldre samt seniorer för att det ska vara tydligt för mottagaren. Detta kan därefter genomsyra alla styrdokument.

Stadsdelsnämnden har i sin verksamhetsplan 2017 fastställt nämndmål med syfte att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och därigenom stadens vision. Det hade dock varit bra om visionen remitterats tidigare för att kunna implementera detta i enheternas arbete på ett tydligare sätt.

Förvaltningen anser att det är viktigt med en aktuell och uppdaterad vision som knyter an mot kommunfullmäktiges inriktningsmål. Även analysen över styrkor och svagheter med tidigare vision är positiv.

Stadsdelsnämnden har under 2016, medelst det lokala utvecklingsprogrammet, arbetat med att ta fram aktiviteter för att nå just ”ett Stockholm för alla”.

Lokala utvecklingsprogrammet är inarbetat i verksamhetsplanen för 2017 och kommer vara motorn i det fortsatta arbetet. Utöver det har förvaltningen, sen 2013, arbetat med aktivt medarbetarskap. Varje medarbetare har, bland annat, ett eget medarbetaråtagande. Medarbetaråtagandet konkretiserar för varje medarbetare vad denne kan göra för att bidra till måluppfyllelse och därmed även i förläningen vision 2040.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Christoffer Järkeborn m.fl. (alla M), Anne-Lie Elfvärn (L), Fredrik Lindstål (C) och Leif Kroon (KD), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

En övergripande vision behöver omprövas och revideras med jämna mellanrum för att den ska kännas relevant och levande. Förvaltningen ställer sig positiv till den nya långsiktiga visionen för staden. Förvaltningen tycker det är bra att förslaget till vision hålls på en generell nivå och på så sätt ger en ram och en övergripande riktning för ett lokalt utvecklingsarbete. Stadsdelsnämnderna har ansvar för merparten av stadens välfärdsverksamhet och fyller en viktig funktion för den lokala demokratin.

Förvaltningen anser att det är angeläget att verksamheterna är nära invånarna och att invånarna upplever att de har inflytande över sina liv samt känner tillit till det stöd och den service som stadsdelsnämnden ansvarar för. Förvaltningen menar att visionen ger förutsättningar för att stärka den lokala demokratin och stockholmarnas inflytande över den lokala utvecklingen.

Förvaltningen tycker det är bra att det är tydligt att uppföljningen av visionen ska ske inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).

Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att det är angeläget att kommunikationen av visionen vidareutvecklas.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till kommunfullmäktige som svar på remissen.
2. Till remissinstansen bifogas även funktionshinderrådets hänvisning till det yttrande som avlämnats av kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor i ärendet (se bilaga till denna paragraf).

Synpunkter från funktionshinderrådet 2016-12-08

Rådet ställer sig bakom kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande.

Reservation anfördes av Johan Nilsson m.fl. (alla M), Jan Bressler m.fl. (alla L) och Evy Kjellberg (C), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till den nya visionen som syftar till att utveckla ett Stockholm för alla. I arbetet att minska skillnaderna i Stockholm kan samtliga verksamheter engageras, målen är relevanta för alla verksamheter och samtliga verksamheter bidrar till måluppfyllelsen.

Eftersom det nya visionsförslaget är indelat i samma fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål finns en tydlig koppling mellan målen i de årliga verksamhetsplanerna och visionen. Detta gör det enklare att på ett systematiskt sätt skapa delaktighet och förståelse för mål och inriktning bland både medarbetare och chefer och tillsammans arbeta mot visionen. Det ger också goda

förutsättningar att uppnå resultat kopplat till både kommunfullmäktiges årliga mål och stadens långsiktiga ambitioner.

Stadsdelsförvaltningen ser även ett värde i att staden i den nya visionen lyfter fram både stadens möjligheter, men också behov och utmaningar. Den konkretiserar vad nämnderna bör prioritera i sitt arbete för att nå visionen om ett Stockholm för alla.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Reservation anfördes av Tobias Sjö m.fl. (alla M) och Mimmi Deljerud Engholm (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Maximillian Molin (C) som hänvisade till reservation anförd av Tobias Sjö m.fl. (alla M) och Mimmi Deljerud Engholm (L).

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen kan konstatera att nämnden under år 2016 arbetat i enlighet med det förslag som lämnas i remissen. Det innebär att vision 2040 – Ett Stockholm för alla har fungerat som riktningsgivare för nämndens arbete under innevarande år, utifrån det beslut som fattades i fullmäktige redan under hösten 2015. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 20 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

AB Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

AB Familjebostäder har tagit del av stadens nya vision – Vision 2040 - Ett Stockholm för alla. Det är bra med en långsiktig vision. Det är också viktigt att den kompletteras med delmål som tydligt är kopplade till visionen, för att alla som arbetar i Stockholms

stad både ska inspireras, motiveras och kunna se framstegen.

Ett av bolagets viktigaste styrdokument är ägardirektiven, beslutade av kommunfullmäktige. Familjebostäder konstaterar att ägardirektiven redan idag tar sin utgångspunkt i den nya visionen. Det gör att bolaget därför redan har implementerat många delar av visionen i sin verksamhet.

Familjebostäder har inga synpunkter på visionen utan ser fram emot att arbeta vidare mot *Ett Stockholm för alla*.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Micasa Fastigheter ställer sig positivt till stadsledningskontorets nu reviderade förslag till Vision 2040. Bolaget ser stora fördelar med att fortsätta använda den långsiktiga visionen som ett grundläggande styrdokument och arbetsredskap i bolagets arbete att identifiera och fullgöra strategiskt viktiga uppdrag till gagn för stockholmarna.

Vision 2040 och riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete är tillsammans med arbetet i den sociala hållbarhetskommisionen och stadens sociala investeringsfond viktiga verktyg i arbetet med att nå målet om en sammanhållen stad.

Att stadsledningskontoret tar fram en kommunikationsplan ser Micasa Fastigheter som en viktig del i det fortsatta arbetet i staden.

Vision 2040 är, tillsammans med en modell för uppföljning av densamma, värdefullt för det fortsatta arbetet för att fokusera på mått som är centrala för stockholmarna och för att långsiktigt nå målet om ett Stockholm för alla.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Av förslaget till Vision 2040- Ett Stockholm för alla- framgår att Stockholm växer snabbt och att den snabba befolkningsökningen kräver en långsiktig färdplan och målbild.

Stadens mål för bostadsproduktionen är ambitiösa och det är ytterst angeläget att stadens planer för bostadsbyggande realiseras. Trots starkt ökande nyproduktion av bostäder i länet bedöms det ta lång tid innan det råder balans mellan utbud och efterfrågan på bostäder och minskande kötider.

I förslaget till Vision 2040 står att ”Ett högt bostadsbyggande i alla delar av staden har lagt grunden för en välfungerande bostadsmarknad. I staden finns en mångfald av attraktiva stadsmiljöer och ett brett utbud av bostäder [...] Särskilda satsningar har gjorts på att effektivisera byggnadsprocesser, bygga fler hyresrätter och mindre bostäder med rimliga hyror för att underlätta för ungdomar, studenter och nyinflyttade att komma in på bostadsmarknaden.” Bostadsförmedlingen instämmer i att det finns ett stort behov av fler hyresrätter i Stockholm och att det krävs ett aktivt arbete för att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för unga men också andra resurssvaga hushåll.

Bostadsförmedlingen ser stora fördelar med en vision som anger den långsiktiga inriktningen för Stockholms stad och som kan verka som en sammanhållande kraft för samtliga förvaltningar och bolag inom staden. En gemensam stark vision kommunicerar också stadens ambitioner till regionens fastighetsägare och byggare. Vi

ser att Vision 2040 kan bidra och stötta för olika aktörer som har inflytande över stadens utveckling, med en given målbild som pekar ut riktningen.

Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SISAB delar bedömningen att det krävs en strategisk och väl genomtänkt vision för att verksamheterna och staden ska kunna utvecklas i en positiv riktning för att möta framtidens behov för Stockholm och välkomnar ett införande av densamma.

Stockholm Vatten Holding AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholm Vatten Holding AB har inga invändningar mot stadens Vision 2040 – Ett Stockholm för alla. Vision 2040 är redan väl etablerad och kommunicerad inom Stockholm Vatten. Utifrån visionen har Stockholm Vatten ledning tagit fram ny verksamhetsidé, ny intern vision och nya övergripande mål för verksamheten. Den interna styr- och målmodellen har också arbetats om i syfte att öka långsiktigheten i enlighet med visionen (*bilaga 5*).

AB Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Att skapa en hållbar stad med likvärdiga möjligheter för alla är viktigt. Stockholms stads skäl att bilda Stokab var att skapa sådana lika möjligheter för alla inom telekomområdet.

Såsom det konstateras i förslaget till vision krävs det, för att Stockholm ska kunna vara en stad för alla 2040, att företagen i Stockholm har möjlighet att konkurrera på en global marknad. En väl utbyggd, tillgänglig, konkurrensneutral och prisvärd IT-infrastruktur skapar den grundläggande plattformen för att detta ska vara möjligt.

För att nå målet om ett Stockholm för alla 2040 är det viktigt att förbereda och planera fiberutbyggnaden på samma sätt som all annan grundläggande samhällsinfrastruktur såsom vägar, vatten, avlopp etc. Förutom att tillgången till fiber, och därmed möjlighet till uppkoppling med hög kapacitet, är extra viktigt i en kunskapsintensiv arbetsmarknad som Stockholms, är det en förutsättning för att staden ska kunna bli en fossilbränslefri stad år 2040. Vidare kommer denna infrastruktur ha stor betydelse för möjligheterna att digitalisera och utvecklas stadens olika verksamheter; allt ifrån skola och äldreomsorg till smarta tjänster i gatumiljön.

Digitaliseringen kommer därmed sannolikt transformera stora delar av det Stockholms näringsliv fram till 2040 och alla delar av stadens verksamheter kommer också sannolikt påverkas direkt och indirekt av digitaliseringen. Kommunkoncernen bör därför kontinuerligt följa utvecklingen och anpassa verksamheten utifrån de förändrade förutsättningar som digitaliseringen medför.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SGA Fastigheter ställer sig bakom stadsledningskontorets förslag till beslut.

Stockholm Business Region AB:s (SBR) remissvar har i huvudsak följande lydelse: Stockholm Business Region instämmer i huvudsak med framtagna vision. Sett till ett näringslivs- och entreprenörskapsperspektiv har bolaget ett antal medskick.

Bolaget anser att det är viktigt att ta till vara på barn och ungdomars idéer i ett tidigt skede och i samband med det verka för och uppmuntra till ett ökat entreprenörskap. Utöver att digitala hjälpmedel ska vara vardag i skolan är det enligt bolaget även viktigt att det är stort fokus på digitalisering, t.ex. programmering i barn och ungdomars lärande.

Om staden ska kunna vara konkurrenskraftig i sin kommunala service ser bolaget ett behov av att lyfta frågan om en snabb och rättssäker myndighetsutövning och handläggning. Detta stimulerar till fler företag och underlättar för befintliga företag att driva och utveckla sina verksamheter.

Utöver att staden är bra på att introducera nya invånare till Stockholms arbetsmarknad anser bolaget att staden också behöver ha en väl fungerande struktur för dem som avser starta eget företag, då även i ytterstaden. Företagsklimatet måste förbättras i ytterstaden.

Utöver ambitionen om att staden erbjuder samma möjligheter för alla ser bolaget ett stort behov av fokus på ökad trygghet, vilket är avgörande för att näringsidkarna ska kunna driva samt expandera sina verksamheter. På lokal nivå bör även stadens funktioner få tydliga och klara direktiv beträffande samarbetet med det lokala näringslivet, varje stadsdel bör ha en funktion som har till uppgift att bevaka, bemöta och stödja näringslivets intressen.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen ställer sig, liksom bolagen, positiv till ett fortsatt arbete utifrån Vision 2040 - Ett Stockholm för alla. Visionen har en tydlig och central roll i bolagens arbete med budget och verksamhetsplanering med nedbrytning på de fyra inriktningsmålen, mål för verksamhetsområdena, ägardirektiv för bolaget och bolagens egna mål, indikatorer och aktiviteter.

SBR lyfter upp ett antal förtydliganden som de anser ska få ett tydligare fokus och implementeras i det kommande arbetet.

Uppföljningen görs idag med indikatorer och aktiviteter kopplade till ägardirektiven och inriktningsmålen. Framtagande av en kompletterande modell för uppföljning av visionen, i form av nya och befintliga hållbarhetsmål för respektive hållbarhetsområde, är positivt. Denna uppföljningsmodell är ett komplement till dagens befintliga rapportering och uppföljning som bolagen gör av sina ägardirektiv och mål, i syfte att ge en mer övergripande bild av hur Stockholm utvecklas och vilka och var skillnader finns i staden.

Koncernledningen vill påpeka vikten av att prioritera vid valet av hållbarhetsmål i den kommande uppföljningsmodellen. Detta så att det blir tydligt både internt och externt vad som är viktigt och centralt för både visionen och för stockholmarna. En risk kan annars vara att styrningen och uppföljningen växer och att det därigenom blir

otydligt vilka områden som är de mest prioriterade och hur resultatet av de olika fokusområdena ser ut.

En fortsättning på arbetet med visionen och den utvecklade uppföljningen är att utarbeta en kommunikationsplan. Detta anser koncernledningen och bolagen är en viktig del för att ge en samlad bild av Stockholms utveckling. Det är viktigt att nyttan och syftet med visionen och inriktningen på målen förklaras för stockholmarna för att nå en större förståelse för stadens satsningar och prioriteringar. Även att tydliggöra och beskriva i vilka frågor bolagen och stadens förvaltningar ska samverka är centralt, så att alla enheter tillsammans och även fortsättningsvis arbetar mot att nå Vision 2040 - Ett Stockholm för alla.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Rådet till skydd för Stockholms skönhets yttrande daterat den 14 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2040 - Ett Stockholm för alla är stadens övergripande politiska visionsdokument som styr samtliga nämnders och styrelsers verksamhet. Visionen, som ska beslutas av kommunfullmäktige, utgör den översta nivån i stadens hierarki av styrdokument och ersätter föregångaren Vision 2030. Styrdokumentet utgår från de fyra mål som fullmäktiges majoritetspartier kommit överens om efter valet 2014 och som genomsyrat stadens budgetar sedan dess:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ekonomiskt hållbart Stockholm
- Demokratiskt hållbart Stockholm

Under de fyra målen formuleras stadens inriktning för det offentliga uppdraget. Skönhetsrådets verksamhet berörs bl.a. av skrivningarna om en levande stad där alla kan bo, om hållbart byggande, boende och klimatsmarta transporter, om tillgänglighet och om en trygg, ren och vacker storstadsmiljö. Rådet instämmer i vikten av att staden arbetar med ovanstående inriktning, men önskar tydligare skrivningar om hur en genomtänkt politik för stadens gestaltning uppnår den eftersträvade vackra och mångfacetterade staden.

Skönhetsrådet efterfrågar också strategiska vägval gällande långsiktiga hållbarhetsutmaningar kopplade till stadens markanvändning och krisberedskap. En växande stad, med utrymme att utvecklas också efter 2040, behöver en strategi för hur stadsbyggandet ska kunna fortgå när den nuvarande översiktliga planeringen förverkligats. Detta ställer krav på att långsiktigt hävda byggandets markbehov samtidigt som stadens kulturhistoriskt värdefulla miljöer värnas och parklandskap och unik naturmiljö fredas från intrång. Staden behöver som en del i detta en strategi för ett fördjupat mellankommunalt samarbete om de långsiktiga utbyggnadsfrågorna med de kringliggande kommunerna.

En växande stad måste också långsiktigt värna produktion och tillförsel av för staden nödvändiga livsmedel och varor med en beredskap att klara framtida kriser. Erfarenheten visar att krisberedskap tar lång tid att bygga upp och att den är viktig som beståndsdel i såväl civilt som psykologiskt samhällskydd.

Skönhetsrådet anser att dessa perspektiv bör inarbetas i visionen för att den ska kunna bli ett robust styrdokument som strategiskt leder staden under det kommande kvartsseket.

Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO)

Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) yttrande daterat den 21 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad är en paraplyorganisation för funktionshinderorganisationer verksamma inom staden. Vi verkar bl.a. för att stärka våra medlemsföreningars arbete för mänskliga rättigheter, full delaktighet och jämlikhet på alla områden i samhället. HSO representerar 31 föreningar med sammanlagt drygt 30 000 enskilda medlemmar inom ett brett spektrum av funktionsnedsättningar.

Vision 2040 – Ett Stockholm för alla är ett måldokument som ska ligga till grund för olika viktiga beslut i staden. Vi har tyvärr inte fått ärendet skickat till oss.

Vi anser att ett dokument med sådant strategiskt värde för Stockholm borde remitteras till funktionshinderrörelsen. Det är beklagligt att staden väljer att inte samråda med funktionshinderorganisationerna i frågor som är av stadsövergripande karaktär och där funktionshinderperspektivet behöver beaktas systematiskt för att visionen om ett Stockholm för alla ska inkludera samtliga invånare.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Johanna Sjö m.fl. (alla M) och Johan Fälldin (C), enligt följande.

För en långsiktigt positiv utveckling av Stockholm är det viktigt att formulera en tydlig långsiktig vision för staden, med målsättningar för i vilken riktning som Stockholm ska utvecklas inför framtiden. Det var av detta skäl som Alliansen 2007 tog fram Vision 2030, baserat på bland annat Framtidsutredningen 2007. För att en långsiktig vision ska bli bärkraftig och få brett genomslag inte bara i stadens egna verksamheter utan i Stockholm i stort krävs en grundlig dialog och omsorgsfull beredning av visionens målsättningar. Vi kan konstatera att så inte var fallet när den rödgrönrosa majoriteten beslutade om stadens Vision för 2040. De remissvar som låg till grund för det beslut som kommunfullmäktige fattade i oktober 2015 avsåg inte den aktuella visionen utan revideringen av Vision 2030 som remitterades ett par år tidigare. Det är anmärkningsvärt att majoriteten hanterade ärendet så nonchalant då det både riskerar att devalvera statusen på visionen samtidigt som ärendet saknar en grundlig beredning enligt kommunallagens krav.

En enig opposition påpekade redan hösten 2015 bristerna i beredningen av ärendet men detta ignorerades av den styrande majoriteten. Konsekvenserna av detta ser vi nu när Förvaltningsrätten i Stockholm beslutat att upphäva Vision 2040 med hänvisning till bister i ärendets beredning.

Förutom att ärendet inte beretts på ett, enligt kommunallagen, korrekt sätt så är det även uppseendeväckande att majoriteten väljer att hantera ett så viktigt ärende på detta sätt, inte minst mot bakgrund av de rödgröna partiernas höga tonläge med krav på bred demokratisk förankring. Det blir än en gång tydligt att den rödgrönrosa majoritetens retorik inte går i takt med den politiska praktiken. Lika tydligt är det att den rödgrönrosa majoriteten inte vinnlägger sig om långsiktighet i detta dokument. Genom att så tydligt politisera visionen och knyta den till målen i innevarande års budget väljer majoriteten fullt medvetet att ta risken att visionen upphävs vid ett kommande majoritetsskifte. Det är knappast ett långsiktigt ledarskap för Stockholms utveckling.

Vad avser visionens konkreta innehåll anser vi att det brister på flera punkter. På ett övergripande plan anser vi att hela perspektivet är felvänt. Det aktuella förslaget är ett dokument som endast fokuserar på staden som aktör. Utblickar mot fristående samarbetspartner som kan bidra till att nå målen – ideella organisationer, näringsliv, civilsamhälle, övriga myndigheter och regionala aktörer – är få. Intrycket blir oundvikligen att den rödgrönrosa majoriteten ser stadens egen organisation som tillräcklig för att nå visionens mål. Det tror vi är ett allvarligt beslut som riskerar att leda till att visionen inte kommer att kunna nås.

Så som den rödgrönrosa majoriteten har valt att formulera Vision 2040 för Stockholms stad är det inte möjligt för Alliansen att ställa sig bakom denna. Istället

anser vi att den inriktning som det reviderade förslaget till Vision 2030 tar bör vara vägledande för Stockholms långsiktiga utveckling.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Monika Jenks m.fl. (alla M) och Abit Dundar (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Richard Bengtsson m.fl. (alla L) och Henrik Sjölander m.fl. (alla M) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Idrottsnämnden

Reservation anfördes av Sophia Granswed (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (alla L) och Sophia Granswed m.fl. (alla M) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Kyrkogårdsnämnden

Reservation anfördes av Annette Lundquist Larsson m.fl. (alla M) och Ewa-Marie Ås (KD) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Miljö-och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Sabine Pettersson (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Service­nämnden

Reservation anfördes av Henrik Sjölander m.fl. (alla M) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Social­nämnden

Reservation anfördes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Frida Johansson Metso m.fl. (alla L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Stads­byggnads­nämnden

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl. (alla M), Björn Ljung (L) och Erik Slottnér (KD) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Trafik­nämnden

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (M) och Patrik Silverudd (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Utbildnings­nämnden

Reservation anfördes av Cecilia Brinck (M), Sigrid Rydell Johnson (L) och John Kåberg (C) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Dennis Wedin m.fl. (alla M), Britt Westerlind (KD) och ledamoten Ann-Katrin Åslund (L), enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Överförmyndarnämnden

Reservation anfördes av Berthold Gustavsson m.fl. (alla M) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Jan Tigerström m.fl. (alla M) och Jonatan Ohlin (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gustav Johansson m.fl. (alla M) och Peter Backlund (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Peter Öberg (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Abit Dundar m.fl. (alla L) och Lars Svärd m.fl. (alla M), enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Bo Arkelsten m.fl. (alla M) och Helen Jäderlund Eckardt (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Ersätтарыttrande gjordes av Kristina Henkel (Fi) enligt följande.

Sedan visionen skrevs 2015 har forskare kommit fram till att temperaturförändringar och därmed klimatförändringar sker mycket snabbare än tidigare beräkningar visat. I november 2016 presenterades ny forskning som visar att uppvärmningen av jordklotet går mycket fortare än vad forskarna tidigare räknat med. Istället för en uppvärmning på två grader pekar studien på att uppvärmningen egentligen ligger på fyra grader. Uppvärmningen till fyra grader beräknas redan om 50 år, det vill säga år 2060. På konferensen "Future of food" som hölls i Stockholm i december pratade nobelpristagare om miljö- och klimatutmaningar för framtiden och om matens roll i detta.

Det som framkom var att det behövs åtgärder för att öka andelen vegetarisk mat för att klara klimatutmaningarna. Det räcker inte att överlämna ansvaret på ett personligt plan till konsumenterna att välja att köpa mer vegetarisk mat utan det behövs politiska åtgärder för att klara av klimatutmaningen. Detta gör att Feministiskt initiativ vill lägga till följande i Stockholms stads vision:

Ett klimatsmart Stockholm

I visionen för Stockholms stads fokuseras klimatpolitiken främst på transporter och energisystem. En viktig pusselbit som också bör inkluderas är maten vi äter. Den globala kött- och mejeriproduktionen påverkar klimatet mer än vad bilar, flygplan, båtar och lastbilar gör – tillsammans. Konsumtionen av kött är därför oavsett var och hur köttet produceras förknippat med stor klimatpåverkan. Därför är en nyckel till en klimatsmart stad att öka andelen vegetarisk mat i stadens verksamheter. Vi behöver gå ifrån att kött är en del av varje måltid till att se kött som ett tillbehör som serveras ibland, istället för att vara huvudsaken på tallriken.

Klimatpåverkan kött jämfört med vegetabilier:

1 kg nötkött ger 26 kg koldioxid i utsläpp

1 kg spannmål & baljväxter ger 0,5 kg koldioxid

1 kg potatis kräver 0,16 ton vatten

1 kg nötkött kräver 16 ton vatten

Odlingsyta 4 000 kvm kan producera 9 000 kg potatis på ett år eller 70 kg kött på ett år

Källa: Livsmedelsverket

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Henrik Sjölander m.fl. (alla M) och Maria Johansson m.fl. (alla L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och Maria Karlman Noleryd (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Benjamin Dousa m.fl. (alla M) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande gjordes av Mia Päärni m.fl. (alla S), Ahmet Music m.fl. (alla MP) och Anki Erdmann (V) enligt följande.

Vi har inget i sak att tillföra- tvärtom så tycker vi att ambitionerna är bra. Vi som verksamma i en av de stadsdelar som är hårdast drabbade av ojämlikheten vill dock påpeka att för att Visionen ska bli verklighet behövs relativt radikala grepp på till exempel bostadsmarknaden. I de delar av staden där det finns få eller inga allmännyttiga hyresrätter behöver fler byggas. Ett alternativ är annars att de kommunala bostadsbolagen köper fastigheter när möjlighet finns. Att det finns hyresrätter runt om i hela staden är av största vikt. Viktigt är också att tillgången på stora lägenheter blir större runt om i staden. I de stadsdelar där hyresrätterna dominerar ser vi gärna att man bygger bostadsrätter och radhus i den mån det är möjligt.

I framtiden hoppas vi också att man försöker att gräva ned de stora motorvägar som omger till exempel Järvafältet. Det skulle göra underverk för miljön och minskat buller, ge fler ytor att bygga bostäder på samt helt fantastiska möjligheter att bygga ihop stadsdelarna på.

Som Visionen 2040 beskriver är arbetsmarknadsfrågorna av största vikt och vi upplever att ambitionerna är bra. Det vi dock önskar oss är ett ännu större fokus på att få fler företagare. Vi tror att det finns stor potential i våra stadsdelar och tycker att det

uppdrag Start-up Stockholm har är bra och hoppas att man intensifierar det ännu mer. Det finns också fördelar med att satsa mer på det sociala företagandet

Sist men inte minst vill vi hålla med om att skolan och en lyckad skolgång är den allra viktigaste skyddsfaktorn. Därför vill vi också uppmana staden att se över resurserna till barn som har behov av särskilt stöd i förhoppningen om att fler får ta del av det och att insatserna görs tidigare. Dessutom måste lärarna få mer resurser i form av elevassistenter och andra- som kan göra stor nytta trots att de inte är lärare till professionen. Det som har hänt i skolor som tvingats stänga för att det är så bråkigt och de vuxna har tappat kontrollen får aldrig hända igen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl. (alla M) och Jessica Sjönell (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Andreas Lundin m.fl. (alla M) och Cecilia Carpelan (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ole-Jörgen Persson m.fl. (alla M), och Bengt Porseby (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Christoffer Järkeborn m.fl. (alla M), Anne-Lie Elfvén (L), Fredrik Lindstål (C) och Leif Kroon (KD) enligt följande.

För en långsiktigt positiv utveckling av Stockholm är det viktigt att formulera en tydlig långsiktig vision för staden, med målsättningar för i vilken riktning som Stockholm ska utvecklas inför framtiden. Det var av detta skäl som Alliansen 2007 tog fram Vision 2030, baserat på bland annat Framtidsutredningen 2007. För att en långsiktig vision ska bli bärkraftig och få brett genomslag inte bara i stadens egna verksamheter

utan i Stockholm i stort krävs en grundlig dialog och omsorgsfull beredning av visionens målsättningar. Vi kan konstatera att så inte var fallet när den rödgrönrosa majoriteten beslutade om stadens Vision för 2040. De remissvar som låg till grund för det beslut som kommunfullmäktige fattade i oktober 2015 avsåg inte den aktuella visionen utan revideringen av Vision 2030 som remitterades ett par år tidigare. Det är anmärkningsvärt att majoriteten hanterade ärendet så nonchalant då det både riskerar att devalvera statusen på visionen samtidigt som ärendet saknar en grundlig beredning enligt kommunallagens krav.

En enig opposition påpekade detta redan hösten 2015 bristerna i beredningen av ärendet men detta ignorerades av den styrande majoriteten. Konsekvenserna av detta ser vi nu när Förvaltningsrätten i Stockholm beslutat att upphäva Vision 2040 med hänvisning till bister i ärendets beredning.

Förutom att ärendet inte beretts på ett, enligt kommunallagen, korrekt sätt så är det även uppseendeväckande att majoriteten väljer att hantera ett så viktigt ärende på detta sätt, inte minst mot bakgrund av de rödgröna partiernas höga tonläge med krav på bred demokratisk förankring. Det blir än en gång tydligt att den rödgrönrosa majoritetens retorik inte går i takt med den politiska praktiken. Lika tydligt är det att den rödgrönrosa majoriteten inte vinnlägger sig om långsiktighet i detta dokument. Genom att så tydligt politisera visionen och knyta den till målen i innevarande års budget väljer majoriteten fullt medvetet att ta risken att visionen upphävs vid ett kommande majoritetsskifte. Det är knappast ett långsiktigt ledarskap för Stockholms utveckling.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johan Nilsson m.fl. (alla M), Jan Bressler m.fl. (alla L) och Evy Kjellberg (C), enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Tobias Sjö m.fl. (alla M) och Mimmi Deljerud Engholm (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.